

KRİSHNAMURTI'NİN EĞİTİM ANLAYIŞI

Doç. Dr. Feysel TAŞÇIER*

Özet

Eğitim, toplumsal hayatın sürekliliği ve daha iyi bir hayat ideali için üzerinde önemle durulan bir olgudur. Öteden beri, süregelen tartışmaların odak noktasında, “doğru eğitim nedir?”, “nasıl olmalı ve ne şekilde uygulanmalı?” gibi sorulara cevap arayışları her dönemin tartışma konusu olagelmıştır. Jidu Krishnamurti, geleneksel eğitim anlayışı olarak ortaya çıkan ve bireyi mekanikleştiren eğitim sistemini eleştirirken, böylesi bir eğitimin açmazlarını irdelemektedir.

Krishnamurtiye göre, gerçek ve özgür bir eğitim ile birey bilginin sınırlayıcı ve her türlü tahakküme maruz kalan kalıplarından sıyrılabilir. Böylesi bir eğitim sayesinde, birey yaşamla bütünleşmiş ve uyandırılmış bir zekâyâ kavuşabilir ancak. Bu incelemede, geleneksel (klasik) eğitimin temel yapısı ve açmazlarıyla günümüzde sorun çözmekten çok sorun üreten bir yapıya sahip olduğu görüşü öne sürülmektedir. Çözüm olarak bağımsız, eleştirel ve özgür bir eğitim modeliyle bireyin hem ferdi hem de toplumsal olarak daha sağlıklı ve barışçıl bir dünya kurabileceği düşüncesi temellendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, birey, toplum, bilgi, bilgelik.

KRİSHNAMURTI'S UNDERSTANDING OF EDUCATION

Abstract

Education is a phenomenon that is emphasized for the continuity of social life and the ideal of a better life. All along, the focus of ongoing discussions has been “what is the right education?”, “how it should be and how it should be applied?” The search for answers to such questions has been the subject of discussion in every period. Jidu Krishnamurti, while criticizing the education system, which emerged as a traditional understanding of education and mechanizes the individual, examines the dilemmas of such education.

According to Krishnamurti, with a real and free education, the individual can get rid of the limiting and all kinds of domination patterns of knowledge. Only through such education can an individual attain an awakened intelligence integrated with life. In this review, it is suggested that traditional (classical) education, with its basic structure and dilemmas, has a structure that produces problems rather than solving problems today. The solution is based on the idea that an individual can establish a healthier and more peaceful world, both individually and socially, with an independent, critical and free education model.

Keywords: Education, individual, society, knowledge, wisdom.

* Orchid id: 0000-0001-5206-475X,
Makale Geliş Tarihi: 30.06.2021

feysel.tascier@gmail.com
Makale Kabul Tarihi: 04.09.2021

Derleme Makale Sayfa Sayısı:1177-1204
Makale Yayın Tarihi: 31.12.2021

Giriş: Krishnamurtinin Eğitim Anlayışı

“Eğitim yapay kaburgalar, balmumundan yapılmış burunlar ya da düzeltici mercekler sağlamaz, tam tersine bunları sağlayacak herhangi bir şey olsa olsa bir eğitim komedisidir. Eğitim daha ziyade bir kurtuluştur, bitkinin nazik filizlerine zarar veren tüm zararlı otların, zararlı böceklerin, molozların ortadan kaldırılması, aydınlığın ve sıcaklığın yaydığı parlaklık, gece yağmurunun sevgi dolu acelesidir; kendi anaç ve şefkatli yapısını sergileyen doğaya öykünme ve ona tapmadır; doğanın acımasız ve merhametsiz saldırılarını engelleyip onları iyiliğe dönüştürdüğünde, doğanın üvey anneye özgü yapısı ve anlamının acı yoksunluğu hakkındaki ifadeler üzerine bir örtü örttüğünde, doğanın mükemmelleşmesidir.” (Nietzsche, 2019: 13)

I

Eğitim, toplumsal hayatın sürekliliği ve daha iyi bir hayat ideali için üzerinde önemle durulan bir olgudur. Öteden beri, süregelen tartışmaların odak noktasında, “doğru eğitim nedir?”, “ne şekilde uygulanmalıdır?”, “eğitimin anlamı ve işlevi nedir?” vb. sorulara cevap arayışları her dönemin tartışma konusu olagelmiştir. Bilgiye, başka bir deyişle bilmeye duyulan merak ve toplumsal alanda ortaya çıkan ihtiyaçların yalnızca eğitim aracılığıyla gerçekleştirilebileceğine olan inanç, eğitimi her zaman önemli kılmıştır. Kuşkusuz böylesi bir önemin gelişmesi, insanoğlunun bilişsel, psikolojik ve sosyal karakterinden ileri gelen bilme – başarıma azminin bir özelliğidir.

İnsan, eğitime yönelirken onu geliştirip kuran yanı sıra öznesi, konusu olup değişime dönüşüme uğraması ile nesnesi konumundadır. İnsanın bilişsel, sorgulayıp araştıran yapısı onu diğer tüm canlılardan farklı bir noktaya taşımıştır. Bilen varlık olarak insan, akli yanı sıra dil, anlam ve bilgi üreterek eğitim denilen öğrenme yolculuğunu geliştirmiştir. İnsanın kendisini, çevresini, kısacası dünyayı bilmeye, tanımaya ve anlamlandırmaya yönelmesi bu sayede derinlik ve anlam kazanmıştır.

Nitekim eğitim sayesinde kültür yapıp uygarlıklar inşa eden insanoğlu, türünün devamı ve daha iyi bir hayat arayışı için büyük başarılar ortaya koymuştur. Tarih boyunca ortaya konulan ilerleme ve başarılar, Dünyanın her tarafında eğitimin önemine duyulan inancı pekiştirmiştir. İnsanlık tarihinin zorlu geçmişine baktığımızda -ki bu genellikle uzun, zorlu ve kanlı bir tarihtir-; küçük keşiflerin bile büyük sonuçlar doğurduğunu, bunun da akıl sahibi insanın tecrübe, bilgi ve birikiminin kısacası eğitimin bir ürünü olduğunu görürüz.

İnsanlığın uzun ve zorlu tarihinde, daha iyi bir hayat ideali için eğitimin dönüştürücü gücü karanlık, bunalımlı ve özellikle kaotik dönemlerde bile dinmeyen anlam arayışı, onun daha iyi yaşama isteği idealinden ileri gelmektedir. Jiddu Krishnamurti 19. Yüzyılın başında böylesi bir atmosferde

Hindistan'ın Madanapalle kentinde 1895 yılında doğdu. Henüz 13 yaşındayken Theosophical Society tarafından "Dünya Öğretmeni" seçildi. Konuşma ve yazıları herhangi bir din ile bağlantılı olmamasına karşı kendisine yakıştırılan Mesihliği hayatı boyunca reddetmiştir. Yine kendi isteği dışında kurulan ve dünyanın her yerinde milyonlarca üyesi olan bu topluluğu kendi isteği ile dağıtarak bireysel gelişime ve özgürlüğe olan tutkusunu ortaya koymuştur. Bu tutumuyla o, bize eğitim felsefesinin en önemli anahtarı olan özgürlüğe ilişkin tutkusunu göstermektedir. Çevresinde müritlerin oluşmasına izin vermediği gibi, kendisinin bir otorite olarak görülmesine de izin vermemiştir. Onun hayata ve dolayısıyla eğitime yaklaşımı, iki eşit bireyin yalın ve doğrudan iletişimi üzerine kuruluydu.

Otorite olmaya karşı çıkan Krishnamurti, "hakikatin, yolları olmayan bir ülke olduğunu ve ona herhangi bir biçimsel din, felsefe ya da tarikat aracılığıyla yaklaşılamayacağını" savunuyordu (Krishnamurti, 2005: 9). Öğretisi, temel olarak insana ve onun iç sesini duyma üzerine kuruluydu. O, bu sesin her bireydeki birbirinden farklı yankısını, anlamını duymaya kurulu bir yaklaşımı esas alıyordu. Ona göre, kısıtlayıcı, soyutlayıcı her türden koşullanma ve tutum insanı özgürlükten, zekâdan ve sevgiden uzaklaştırır. Böylesi bir tutum içinde hareket eden, kitlenin genelleme ve soyutlayıcı kısıtlamalarından arınmış bir bireyin özgürce eylemde bulunması, onu hayatın bütünsel sürecine bakmaya sevk edebilir ancak.*

Krishnamurti, bireyin anlam arayışını özgür bir yönelim içinde arzularına ve isteklerine yenik düşmeden sorgulamasını doğru bir tutum olarak görür. Ona göre, böylesi bir tutum içinde "zihin kendi koşullanmalarından özgür olduğunda, bu özgürlüğün kendisi amaç olur. Çünkü insan yalnızca özgür olduğunda hakikati keşfedebilir. Öyleyse ilk gereklilik, yaşamın amacının peşinden koşmak değil, özgürlüktür. Özgürlük olmadan amaç bulunamaz; bizim kendi küçük ve önemsiz isteklerimizden, arayışlarımızdan, hırslarımızdan, kıskançlıklarımızdan, kötü niyetlerimizden kurtulmadıkça, yaşamın amacının ne olduğu nasıl sorgulanabilir ve keşfedilebilir?"** (Krishnamurti, 2005: 16 - 17). Buna göre, bireyin gerçek anlamda yaşamın amacına ve kendi öz benliğini kavramasına giden süreç yalnızca özgür olması ile mümkündür.

* Krishnamurtiye göre, "yaşamı parçalara ayırmak, sürekli bir karmaşa, çelişki, sefalet içinde yaşamaktır. Yaşamın bütünlüğünü görmek zorundasınız ve bunu ancak şefkat var olduğunda sevgi var olduğunda görebilirsiniz. Sevgi düzen üretecek tek devrimdir" (Krishnamurti, 2009b: 18).

** Krishnamurtiye göre, özgürlük bir tepki veya seçim değildir. Özgürlük, ceza ya da ödül korkusu olmaksızın emir verilmeden salt gözlem yapabilmektir. Özgürlük sebepsizdir, insan evriminin sonu değil varoluşunun ilk basamağıdır. Kişi özgürlükten yoksunluğu fark etmeye gözlem yapmakla başlar. Özgürlük gündelik varoluşumuz ve eylemlerimizin seçimsiz farkındalığında bulunur (Krishnamurti, 2018: 35 - 36).

Krishnamurti eğitim felsefesinin temelinde gerçek özgürlüğü yerleştirir. Böylesi bir yönelimin amacı kısıtlayıcı, zorlayıcı ve koşullanma ile gerçekleşen düşünmenin yanılsamalarından eğitimin arınmasını sağlamak içindir.* Gerçek özgürlük içinde verilen bir eğitimde, hem toplumsal hem de bireysel korku ve baskılara yer yoktur. Bireyin psikolojik süreçlerinin en yalın yapısında, sosyal ve toplumsal ilişkilerde; geleneklerin, mesleki endişe ve korkuların kök saldıği yerde gerçek özgürlük yoktur. İçsel, sezgisel ve bilişsel uyanışı sağlaması beklenen eğitimin bunun tam tersini yapması eğitimin kendi köklerini koparmasından başka bir şey değildir.**

Toplumun, geleneklerin ve dışsal olarak pek çok koşullanma ile korkunun etkisinde kalan bir eğitim ikinci el insan yetiştirir. Kuşkusuz bunun sonuçları sadece bireyde değil, bütün bir toplumda derin yaralar bırakır. Zekâ ile donanmış ve kendi özgül yapısı içinde büyük ilerleme ve başarılarla ulaşma potansiyeli taşıyan bireyi “düzen” adına robotlaştırıp, mekanikleştiren bir eğitim, toplumu adeta zehirleyip duyarsız kılar.

Korku, kaygı ve mesleki anlamda gelecek endişelerinin yanında toplumsal, geleneksel tutumlarla olağanlaştırılan gündelik yaşamın dokusu içinde gerçek özgürlük yoktur. Her türden otoriteden beklenti, güvenlik ihtiyacının sağlanıp korunması ve sahip olduklarımızın teminat altına alınmasıdır. Bunun karşılığında özgürlüğümüzden feragat ederiz! Krishnamurti bu durumu şu şekilde özetler; “biz özgürlükten başka bir şeyi arıyoruz; daha iyi koşullar daha iyi bir ortam arıyoruz. Biz özgürlük istemiyoruz; daha iyi, daha rahat, daha soylu koşullar arıyoruz ve buna eğitim diyoruz. Böyle bir eğitim dünyada barışı sağlayabilir mi? Kuşkusuz hayır. Tersine daha büyük savaşlar ve yoksulluk yaratır” (Krishnamurti, 2005: 20). Bu tavrı, böylesi bir özgürlüğü ve eğitimi sözde özgürlük ve eğitim olarak niteler Krishnamurti. Oysa gerçek özgürlük temelinde verilen eğitim sayesinde, bireyin sahici bir hayatı olabilir. Aksi durumda, korku, baskı ve kategorik ayrımların eşliğinde yetiştirilen her birey dünyada daha çok düşmanlık ve bölünme üretir. Savaşın yoksulluğun ve adaletsizliklerin küresel ölçekte yaşandığı bir dünyada kucaklayıcı, sahici ve ayrımlara kapılmadan verilecek bir eğitimle bu sorunlar aşılabilir ancak.

* Krishnamurtiye göre bizim sorunumuz zihni tüm koşullandırmalardan kurtarmaktır, onu daha iyi koşullandırmak değil. Çoğumuz daha iyi bir koşullandırmanın peşindeyiz. Dünyadaki herkes, gerçekten de zihni daha iyi yönde koşullandırmaya çalışıyor ve zihni bütün koşullandırmalardan kurtarmaktan hiç söz edilmiyor (Krishnamurti, 2019: 15). Kişinin kendi koşullanmalarını görmesi ve bundan arınmaya çalışması gerçekten uyanmış bir zihnin başarabileceği bir durumdur.

** Özgürce bir yönelimi ve bakışı yapamayan birey vasattır. Vasat birey, korku ile engellendiği kadar kişisel olarak kendi öz çıkarlarının da etkisindedir. Krishnamurtiye göre, “öz-çıkart ne kadar geniş kapsamlı olursa olsun, ne kadar çok alana uzanırsa uzansın onun daraltıcı bir niteliğe, etkinliğe, sınırlandırıcı bir eyleme sahip olduğunu görürüz” (Krishnamurti, 2012b: 34).

Böyle bir özgürlük ve eğitimin nasıl yaşanabileceği konusunda Krishnamurtinin yaklaşımı oldukça yalındır. Ona göre; “özgürlük kendiliğinden gelen, peşinden koşulamayan bir şeydir. Özgürlük korku olmadığında, kalbinizde sevgi olduğunda açığa çıkar. Özgürlük ancak zihin artık gelenekte ya da bilgide güven aramadığında açığa çıkar. Bilgiyle yüklenmiş ya da bilgiyle sakatlanmış bir zihin özgür değildir. Zihin ancak yaşamla her an yüzleşebildiği, her olayın, her düşüncenin, her deneyimin ortaya çıkardığı gerçeklikle yüzleşebildiği zaman özgürdür. Ama bu ortaya çıkış, zihin geçmişle sakatlandığında olanaksızdır” (Krishnamurti, 2005: 21). Krishnamurti öğretmenin ve eğitimin gerçek görevinin özgür bireyler yetiştirme olduğunu vurgular. Her türlü korku ve baskının etkisinde kalmayan, hırs, açgözlülük ve kıskançlığa kapılmayacak; yaşamın bütünsel varoluş sürecini anlayan bireylerin yetiştirilmesi özgürlük içinde gerçek eğitimin de temeli olmalıdır.*

Bertrand Russell “Eğitim Üzerine” eserinde, pedagojik yönelimde korku sorunu konusuna önemli bir yer vermiştir. Ona göre, erken çocuklukla birlikte çocuklara korku ebeveyn, dadı veya öğretmenleri tarafından aktarılan bir şeydir. Ebeveyn veya öğretmenin kendi yaşam deneyimlerinden edindiği korku ve kaygıların çocuğa geçmesini önlemenin yolu onların bu beceri ve bilgilere sahip olmasından geçmektedir. Russell, çocuklara sonraki yaşamlarında daha geniş bir görüş ve düşünmeye sahip olmalarının yolunu öğrettiğimizde onları dünyanın özgür bir yurttaşı yapabileceğimizi belirtmektedir. Korku, kaygı gibi olumsuz durumları çocuğun sağlıklı bireyler olmalarını engelleyecek süreçleri de adalet, hoşgörü, görgü kuralları vb. eğlenceli bir şekilde özümsemelerini sağlamanın eğitimin temeli olduğunu ifade eder (Russell, 1923: 95 – 96). Eğitimci korku ve kaygı gibi psikolojik süreçleri yönetirken, gerektiğinde bilimsel açıklamalarla veya sevgi gibi edimsel tutumlar içinde olmalıdır. Deneyimlerimiz göstermiştir ki, korku veya kaygı gibi durumlar daha çok gelecekte karşımıza henüz çıkmamış durumlara karşı, önceden çeşitli telkin ve davranışlarla çocuklara geçmektedir. Gelecek kaygısı içinde yetiştirilen bireyler doğal olarak sezgisel bir biçimde korkuyu da kaygıyı da içsel olarak yaşarlar. Gelecek kaygısının mesleki konulara göre biçim kazanmasının yanında otorite ile birlikte ortaya çıkan ilişki biçimleri ve çeşitli belirsizlikler de korku duygusunu besler.

* Krishnamurtiye göre, “eğer tüm incelikleri, olağanüstü güzelliği, keder ve neşesiyle yaşamın muazzam genişliğini anlamınıza yardımcı olmuyorsa, eğitimin kesinlikle bir anlamı yoktur. Okullardan mezun olabilir, adınızın önüne çeşitli unvanlar ekleyebilir ve çok iyi bir işe girebilirsiniz; ama ya sonra? Bu süreçte zihniniz yorulur, körelir ve aptallaşırsa, tüm bunların ne anlamı olur? Ve tüm bu sorunlara cevap bulacak zekâyı size kazandırmak, eğitimin gerçek işlevi değil midir? Zekânın ne olduğunu biliyor musunuz? Elbette özgürce, korkmadan, hiçbir formüle bağlı kalmadan düşünebilme kapasitesidir ki böylece neyin gerçek, neyin doğru olduğunu kendi kendinize öğrenmeye başlarsınız” (Krishnamurti, 2009a: 11).

...

(akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)

Krishnamurtiye göre korku zamana ilişkin düşüncelerimizin eseridir. Nitekim “eğer yarın olmasaydı, sadece şimdi olsaydı düşüncenin bir hareketi olarak korku biterdi” (Krishnamurti, 2012b: 195). Gerçek anlamda, zihinsel ve ruhsal uyanış içinde gerçekleşecek bir eğitim korkuya değil erdeme dayalı olduğunda bireysel mutluluğu inşa edebilir. Düşüncenin bir eseri olarak korku, yine düşüncenin kendi bilincine varmasıyla aşılabılır ancak. * Bunun yolu, bireyi zamanın bir anına değil tümü içinde bütünleşmesine yardımcı olacak bir uyanış ile bu mümkün olabilir. Aksi durumda bilginin bazı dallarına ve mesleki kariyer için eğitimin şekillendiği bir durumda sadece mekanik, yüzeysel düşünebilen ve ikincil değerleri ön planda tutan, gelecek kaygısı içinde bireyler yetişir.**

Krishnamurtiye göre, gerçek özgürlük temelinde verilen bir eğitim ile ancak kendimizi ve yaşamın anlamını arayan bireyler yetiştirilebiliriz. Böylelikle yaşamın anlamını ve bütünsel bağlarını anlayabiliriz. Bu sayede bütünleşmiş bir zekâ ile yaşam - bilgi ikiliğini birleştirecek gerçek ilişkiler kurabiliriz. Böylesi bir bağı sağlamak, eğitimin gerçek amacına giden yolu açacaktır. Bu yol, uyandırılmış zekânın bize sağlayabileceği bir şeydir. Zekâ, salt bilgi demek değildir; kitaplardan çıkmaz ya da kişinin kendini savunmak için verdiği akıllıca tepkilerden veya başkalarına saldırmak için ortaya attığı iddialardan oluşmaz. Hayatında ders çalışmamış ve eğitim görmemiş olan bir kimse öğrenim görmüş birinden daha zeki olabilir. Bizlerse sınavları ve diplomaları zekâ ölçütleri haline getirerek hayati önem taşıyan insan meselelerini görmezden gelen kurnaz zihinler geliştirdik” (Krishnamurti, 2012a: 11). Eğitim, zekânın kapasitesini algılamasını ve derinliğini geliştirmelidir. Farkındalığı, uyandırmayı amaç edinen böylesi bir eğitim, akıllı varlık olarak insana hayatın anlamını kavrama konusunda yardımcı olmalıdır. Bireyin kapasitesini, keşfedebileceği pek çok yeniliği besleyen böylesi bir eğitim insanın kendisi ve dünya ile barışık bir ortam kurmasına yardımcı olabilir ancak.

Mevcut eğitim sistemleri birbirinden farklı inançlar, kültürler ve aidiyet bağları içinde kalarak kutuplaşmaları besliyor. Yaratıcılığı köreltip, düşmanlıkları besleyen, ayrımlara sürekli vurgu yapıp; formüllerin ezberletilmesi, eğitimin kendi köklerini zehirlemesinden başka bir şey değildir. Nitekim mesleki uzmanlaşma rekabeti ve sınav kaygısı içinde süregelen ezberci, yaşamın bütününden

* Payot, insanın kişisel hayatını düşünce, duygusal durumlar ve eylemler olarak üçe ayırmaktadır. Düşüncelerin bize dışarıdan geldiğini, deyim yerindeyse onların bize sonradan eklendiğine işaret ederek onları gelip geçici şeyler olarak ifade ediyor. Düşünceler, genellikle zihinsel tembelliğimizden istifade eden dışarıdaki yönlendirici unsurların bizim üzerimizde etkili olan kişi ve çevrelerin ürünü olarak gelişiyor. Bunlar, yararlı olan unsurlar kadar bizi yönlendirip, irademize hükmeden zararlı unsurlar da olabilmekte. Payot, düşüncelerin zararlı etki ve sonuçlarından yine bilincimizin ve irademizin daha güçlü özelliklerini kullanarak sıyrılabileceğimizi ifade etmektedir (Payot, 2020: 55 – 63).

** Krishnamurtiye göre, “korku ıstırap gibi bütün eylemleri çarpıtan kara bir buluttur. Umutsuzluğu, şüpheciligi veya umudu besler ki bütün bunlar akıldışıdır. Hakeza korku zaman olarak düşüncenin hareketidir, dolayısıyla kurgusal değil gerçektir” (Krishnamurti, 2012b: 196).

uzaklaşan bir eğitim bireyleri körelten sonuçlara zemin oluşturmuştur. Böyle bir eğitim uyandırmaktan ziyade, uyduran ve uyuşturan bir yapıya dönüşmüştür.

Biliyoruz ki eğitimin gerçek işlevi, taklit etmede değil, keşfetmede ortaya çıkar. Otorite, gelenek, ebeveyn ve öğretmenin telkinlerini ezberleyip tekrar etmek güvenli ve kolay bir varolma yoludur, ama yaşamak değildir; çünkü içinde korku, çürüme ve ölüm vardır (Krishnamurti, 2009a: 11). Oysa özgür bir yönelim içinde yaşamak ve keşfetmek içsel bir dönüşüm ve uyanışın sonucudur. Aksi durumda korku içinde çatışma ve kutuplaşmaların hüküm sürdüğü bir dünyaya uyumlu bireyler yetiştirmek gerçek eğitim değildir.

Gerçek eğitimin işlevi kişinin kendini keşfetmesine yardımcı olur. Böylece kendilik bilincine erişebilen birey özgürlüğünün de farkına varır. Başka deyişle, eğitim bireyi özgürleştirdiğinde gerçek işlevini de ortaya koyacaktır. Özgürleşen zekâ sonuçlara değil süreçlere, başka deyişle yaşamın bütünsel devingenliğine odaklanır. Sonuçların, yargıların, belirli kalıp veya formüllerin etkisindeki bir zihin zeki değildir. Zeki bir zihin, sorgulayan bir zihindir; izleyen, öğrenen, inceleyen bir zihindir (Krishnamurti, 2009a: 22 – 23).*

Krishnamurtiye göre, eğitimin amacı sadece akademisyen, teknisyen ya da iş avcılarını değil korkudan arınmış dürüst kadın ve erkekler yetiştirmektir. Ne var ki, verili eğitim itaatkâr, mekanik ve düşünmede kalıplaşmış ezberler içinde robotlaşmış bireyler yetiştirmektedir. Kuşkusuz böylesi bir eğitim ile yetiştirilen bireyler entelektüel olmayan ve sorgulamaktan yoksun bir şekilde körelmektedir (Krishnamurti, 2012a: 12). İnsanı köreltip yok sayan, aynı üretim atölyesinin çıktıları olarak mezun edilen her bir birey, verili olanın çarkı içinde sadece birer araçtır artık. Bu durumu Krishnamurti şu şekilde eleştirir: “Eğer yaşama sürecinde kendimizi yok ediyorsak öğrenmenin neresi iyi? Birbiri ardına bir dizi yıkıcı savaş yaşadığımızı göre, çocuklarımızı yetiştirme tarzımızda radikal bir yanlışlık olduğu açıktır” (Krishnamurti, 2012a: 12). Ona göre bunun farkındayız ve bununla nasıl baş edeceğimizi henüz bilmiyoruz.

Hayatı köklü bir şekilde sorgulatmayıp, öğretemeyen ve bunu teşvik etmeyen her eğitim sistemi eksik ve yanlıştır. Böylesi bir eğitimle kusursuz sistemler, gelenekler ve toplumsal yapılar, başarılar inşa edebiliriz, ancak bu sistemler ile dünyaya köklü bir düzen ve barış getiremeyiz. İdeolojik düşünce kategorilerinin kalıpları içinde kutuplaşmış bir eğitim, çatışmayı ve doğal olarak

* Krishnamurti, süreçlerden çok sonuçlara ulaşma hevesindeki bir zihnin öğrenmeye yetkin olmadığını ileri sürmektedir. Ona göre, uzmanlaşmış bir zihin hiçbir zaman yaratıcı olamaz. Biriktiren, bilgiye batmış bir zihin öğrenmeye yetkin değildir. Öğrenmek için bir tazeliğin olması gerekir; bu, ‘bilmiyorum, ama öğrenmek istiyorum’ diyen bir zihindir (Krishnamurti, 2004: 13).

savaşları besler. Böylesi bir eğitim cehaleti ortadan kaldırmadığı gibi bireysel uyanışı ve farkındalığı gerçek anlamda sağlayamaz.

Krishnamurtiye göre, “cahil insan öğrenim görmemiş olan değil, kendini bilmeyendir; öğrenim görmüş insan ise anlayış kazanmak için kitaplara, bilgiye ve otoriteye bel bağlıyorsa aptaldır. Anlayış sadece kendini bilme ile kazanılır ki, bu da insanın psikolojik sürecinin toplamı ile elde edilen farkındalıktır. Bu durumda gerçek anlamıyla eğitim, kendini anlamaktır; çünkü varoluşun tamamı her birimizin içinde toplanmıştır. Şu anda eğitim olarak adlandırdığımız şey kitaplardan haber ve bilgi toplama durumudur; okuma bilen herkes bunu zaten yapar” (Krishnamurti, 2012a: 15). Başka bir deyişle, çocuklarımızın herhangi bir uzmanlığa veya mesleğe sahip olması için okula başvuruyuz. Gelecekte bir meslek edinmek üzere çeşitli teknik beceriler edinme üzerine inşa edilen böylesi bir okul kültürü, bireyi hayata hazırlamaktan çok belirli uzmanlıklara sadece hazırlamaktadır. Okulun eğitim yuvası olarak bireye vermesi gereken en temel görev uzmanlaşmadan, mesleki becerilerden önce onu yaşamı anlayabilecek, yorumlayabilecek bir anlayış gücü kazandırmaktır.

Krishnamurtiye göre, teknik yaratıcı gücü geliştiremez ancak yaratıcı güç tekniği geliştirebilir. Yaşamın içinde ortaya çıkan, acı, neşe, sevgi, hoşgörü, güzellik, çirkinlik vb. durumlar böylesi bir anlayış temelinde ancak ortaya çıkabilir. Tekniği, uzmanlaşmayı temele alıp adeta kutsayan günümüz eğitimini tamamen başarısız gören Krishnamurti, insanın bu sayede kısırlaştırıldığını başka deyişle kaybaldığını öne sürer.

II

Hayatın karmaşası karşısında bireyin eğitimden umabileceği öncelikli şey derinlikli bir kavrayış gücüne ulaşmak olmalıdır. Teknik ve uzmanlık gerektiren bilgilerle sınırlandırılmış bir eğitim ile böylesi bir kavrayışa ulaşmamız mümkün değildir. Teknik düzeydeki uzmanlaşma, bize ağacın dalları hakkında bir görüş kazandırabilir ancak tümü konusunda oldukça yetersiz kalır.

Eğitimden murad edilen, insanın uyanmasını sağlamaktır. Başka deyişle, bilgece bir hayata insanı hazırlamaktır. Ne var ki, teknik düzeyde uzmanlaşma pratikleri içinde ve gelecek kaygısı temelinde yapılan eğitim, insanı araçsal bir varlığa indirgemıştır. Araçsallaşan insan, mekanik düzeyde içinde yaşadığı düzenin bir dişlisi olmak üzere eğitilir. Hayatın anlamı ve bütünlüklü bir dünya kavrayışı temelinde adına “eğitim” denilen şey tarafından adeta eğitimden uzaklaştırılır. Böylelikle eğitimin öznesi –amaç- olması gereken insan, nesnesi –aracı- haline dönüştürülür. Krishnamurtinin ifadesiyle, eğitim ile yetkin teknisyenler yetiştirilmek isteniyor yoksa insanlar değil

(Krishnamurti, 2012a: 21). Böylesi bir eğitim ile insan tıpkı bir makine dişlisi gibi toplumsal düzenin sürdürülmesi için birer araca indirgenmiştir.

Belirli bir sisteme ve toplumsal düzene veya olup bitenlere tek bir merkezden bakan mekanik bireyin inşası, insan ve onun yaratıcı dünyasını köreltir. Disiplinin eğitimin içine nüfuz ettiği ve çoğunlukla talim ve terbiye olarak da ifade edilen süreç böylesi bir eğitimin en önemli unsuru olarak ortaya çıkmaktadır.

Kant eğitimde talim ve terbiye konusunu toplumsal değerlerin ve ahlaki bilincin de içinde olduğu sürecin sonraki nesillere aktarımını gözetim ihtiyacı olarak ifade etmekteydi. Ona göre, terbiye konusu sonraki kültür bilincinin aşılması sürecine geçişe katkı sağlayacak olan, eğitimin olumsuz kısmı olarak ortaya çıkar (Kant, 1908: 101). Kant terbiyeyi insanın hayvani tabiatından insani tabiata geçişte köprü görevi olarak görür. Böylelikle, hayvanlara yön veren içgüdü gibi bir şeyin insanda olmamasından onun tutumlarını belirleyecek çizgileri kendisinin çizme zorunluluğu vardır. Ona göre, terbiye bireyin aslında insanlık temelli olan fitratından kaynaklanan hayvani içgüdüleriyle yolundan sapmasına engel olur (Kant, 1908: 103 - 104). Talim ise, tam aksine eğitim sürecinin olumlu kısmıdır. Eğitimde disiplinin çocukluktan itibaren başlaması Kanta göre önemlidir. İnsanın kaba – hayvani yanlarının toplumsal düzene uyumlu kılınması terbiyenin insana eğitim tarafından erken dönemlerden verilmesi ile mümkün olabilir. Toplumsal hayatın kurallarına uyumu terbiyeyi en temele alan Kant, talimi ise eğitim sürecinin alt kümesi olarak nitelemektedir (Kant, 1908; 106). Ona göre, işlenmeyen herkes çığ, terbiye edilemeyen de yabanidir. Terbiye etmede ortaya çıkan bir ihmal belli bir bilgi birikimi edindirmede oluşacak eksiklikten çok daha büyük bir tehdittir. Eğitim, kültür eksikliği ilerleyen dönemlerde telafi edilebilirken terbiye etmede ortaya çıkan kusur telafi edilemez (Kant, 1908: 109 – 110). Nitekim eğitimin, insani tabiatın toplumsal düzenle uyumlu kılınma aracı olarak görülmesi ve bireyin bilişsel özelliklerinin ikinci plana itilmesi, çağdaş eğitim yaklaşımlarının süregelen tartışmaları içinde yer almıştır.

Özellikle 19. Yüzyıldan başlayarak disiplin toplumlarının yükselişi ve sınıfsal ayrışmalar eğitimin terbiye ile olan bağına bambaşka bir seviyeye yönlendirmiştir. Öyle ki, disiplin etrafında toplumsal uyuma dönük “ehlileştirme” pratikleri ve bunun Kantın imlediği anlamda talimi çok daha gerilere iterek yapılan düzenlemeler insanı mekanikleştiren ve robotlaştıran bir düzeye sevk etmiştir.

Krishnamurtinin gerçek özgürlük temelinde arzuladığı bireyin kendini ve hayatın anlamını idrak etme temelli eğitim anlayışının oldukça tersi bir istikamet ortaya çıkmıştır artık.*

Terbiye eğitimi ile insanın toplumsal düzene uyumunu vurgulayan Kant, kuşkusuz eğitimin ahlaki boyutlarına ve bununla oluşacak manevi uyum ve devamlılığa vurguda bulunuyordu. Eğitim görmüş kişiler ve bu sahada iş gören herkes, iyi bir eğitimin doğal olarak ahlaklı ve etik ilkeleri gözeten erdemli insanı yetiştirmek olduğu konusunda hemfikirdir. Aristoteles de erdemli bir hayata dönük olarak verilecek her eğitimin aynı zamanda hayatın amacı olan mutlu yaşama da hizmet edeceğini vurgulamaktadır (Aristoteles, 1998: 1099a). Mutluluğun, insan ve toplumların bir ideali veya amacı olabileceği gerçeğinden hareketle her türden eylem ve tutum buna yönelik bir ideal peşindedir. “Mutluluğu ruhun erdeme uygun bir tür etkinliği” olarak tanımlayan Aristoteles’in dediği gibi: Erdemli bir hayata uygun eylemlerimiz, sadece bizi mutluluğa götürmez aynı zamanda bu türden eylemler en hoş eylemler olarak da ortaya çıkar. Delos yazıtında söylendiği gibi: “En güzel şey en adil olandır, en iyi şey sağlıklı olmak; en hoş şey ise, kişinin arzuladığı şeye kavuşması olur” (Aristoteles, 1998: 1099a - 1100). Bu yanıla eğitim, erdemli yaşamla dolayısıyla ahlak ve etik ilke ile ayrılmaz bir bağa sahiptir.

İnsanın tür olarak içinden geçip geliştiği dünyanın, insani olan bütün değerlerle donanmış olması onun salt akıldan değil ahlaki varlığından da gücünü almaktadır. Gerçek eğitimin temelinde salt formel olarak akıl değil ahlaki kültür bilincinin de yer alması elzemdir. Dönem dönem yaşanan karmaşaların gerisinde eğitimin bu iki unsurunun birbirinden koparılması – uzak tutulması yatmaktadır. İnsanı sadece akıl varlığı olarak rasyonel bir modelleme gibi gösteren klasik koşullanma, dünyayı yaşanmaz hale getiren çok sayıda olumsuz sonuçlar doğurmuştur. Özellikle, son iki yüzyılda gelişen ekonomik ve teknolojik ilerlemeler buna uygun refah koşulları doğurmamıştır. Aksine eşitsizlikler, savaşlar ve sonu gelmez derin ayrışmalar ortaya çıkmıştır.

18. Yüzyıldan itibaren gelişen sanayileşme ile birlikte başlayan ekonomik değişimler eğitime ilişkin bakışı pragmatik koşullara bağlı olarak dizayn etmiştir. Toplumsal rekabet koşullarının tırmandığı ekonomik düzende, eğitim ve onun sacayağı olan terbiye konusu ideolojik politik bir ‘gerekliliğin’ etkisinde kalmıştır. Farklılıkların yerini tektipleştirme, hoşgörü ve anlayışın yerini disiplin adı altında emir aldı. Özellikle sanayileşme sürecinden bu yana teknik alandaki başarılar ve

* Zihin kendini anlamadıkça özgürlük yoktur. Krishnamurti zihnin uyanışını belirli bir kişi, kitap vb. kısacası bir dolayım üzerinden hareketle değil, bireyin kendi öz benliği üzerinden bilince ulaşmasını özgürlüğe doğru bir yönelim olarak kabul etmektedir (Krishnamurti, 2004: 15).

keşifler toplumsal ahlaki normları, ihtiyaçları ve beklentileri de köklü biçimde dönüştürdü. Böylesi bir dönüşümden eğitim fazlasıyla etkilendi.

Eğitim terbiye adı altında toplumsal düzene ve devamlılığa uyum olacaksa -ki yaygın olarak bu düşünce söz konusuydu- o zaman gelişen yeni şartların doğurduğu eşitsiz, sınıfsal ve ideolojik kutuplaştırma, eğitimin kendi köklerini yani doğasını radikal biçimde dönüştüren şartlara da uyumu anlamına geliyordu. Böylece eğitim -eşitsiz, kaba ideolojik ve sınıfsal olsa bile- uyum adı altında ihtiyaçların tanzimini ve gereklerini sağlayan düzenin devamlılığına - uyumuna hizmet edilecek şekilde planlanmak 'zorunda' bırakılmıştı.

Oysa eğitim uydurmaz, uyandırır; farkındalığı, bilgeliği, bireysel ve toplumsal eşitliği geliştirir. Disiplinin normları içinde bireyi makinanın birer dişlisine indirgemiş terbiye pratikleri yeni toplumsal düzenin teknisyenlerini, uzmanlarını yetiştirmek okul tarafından eğitimin deyim yerindeyse reddedilmesi anlamına geliyordu.

Değişen normlar ile birlikte toplumsal düzenin maddi – manevi bütün değerleri yeniden tanımlanmıştır artık.* Normalliğin ölçütünün disiplinci uygulamalara indirgendiği yeni düzende milyonlarca insan eşitsizlik ve ayrışmaların etkisiyle gelişen savaş makinasının emirleri sonucu öldürüldü. Oluşan yenedünya düzeninde toplumsal, siyasal sistem politik iktidarların ve hırslı liderlerin isteklerine göre yeniden dizayn edildi. Hukuki, tıbbi, askeri, ahlaki, siyasi ve sosyal normların içinin “normal” ötesinin ise “anormal” olarak belirlendiği, bireyin üretim teknolojisinin bir nesnesi haline indirgendiği yeni bir düzen yaratıldı.

Böylece, eğitim ile birlikte toplumsal yapının kendisi sınır noktası olarak yeniden inşaa edildi. Oysa hem Krishnamurti hem de Kant terbiye eğitimine ahlaki ve toplumsal değerlerin yaşatılması ve uyumu olarak bakarken bireysel farklılıkları ve doğal olarak insanı her zaman araç değil amaç olarak görmüşlerdi. Böylelikle eğitim söz konusu olduğunda, insan kesin bir şekilde 'araç değil amaç olmalıdır' ilkesi her durumda korunması gereken bir zemini ifade etmekteydi. Teorik düşünüşün aksine pratik alanda meydana gelen pragmatik eğilimler eğitimi insan imal edip dönüştüren bir uygulama olarak görmüştür. İdeolojik kutuplaşmaların yön verdiği bu açmaz, bizzat eğitimi süregelen düzenin çarkı olacak şekilde tasarlamıştır.

* Buna göre, itaatin gereklerini yerine getiren “normal” bunlara karşı çıkan ise “anormal” idi. Bu tür tanısız tespitler için tıp ve psikoloji cezalandırma mekanizmaları için Foucault'nun ortaya çıkardığı Panopticoncu hapisane teknolojisi vb. 19. Yüzyılın yeni toplumsal uyum politikalarının bir sonucudur. Askeri disiplinin yeni tekniklerle doğuşu ve disiplin üzerinden emirlerin düzenlendiği mekanizmalar ve toplumsal yapı için bkz. Bröckling, 2001: 285-287.

Eğitimden beklenti ve bizzat onun amacını Kantın şu sözleri oldukça yalın bir şekilde özetlemektedir: “Eğitim, nesiller üzerinden kusursuza ulaştırılması gereken bir sanat ve uzmanlıktır. Her yeni nesil, öncekilerden kendisine miras bırakılan bilgileri kullanarak ve oransal olarak üstüne koyarak insanoğlunun kapasitesini geliştirmeye dair yeni eğitim ve öğretim yöntemleri geliştirebilir ve bütün insanlığa amacına giden yolda öncülük edebilir” (Kant, 1908: 112 – 113). Akıllı varlık olarak insanın eğitim teknolojileri içinde üretici ve yaratıcı kimliği ile daha iyi bir hayatın kapısını araladığı kuşku götürmez bir gerçektir. Ne var ki, yükselen kutuplaşma ve savaşlar artan sınıfsal ayrışmalar, ekonomik dengesizlikler, çevresel tahribatlar gibi çok sayıda sorun küresel düzeyde endişe verici bir seviyededir artık. Birçok başarının yanında bir değer varlığı olarak insani dünyanın yarattığı yıkım ve savaşlar eğitim ile umulan barışçıl dünya idealinin yerine tehdit edici belirsizlikler bırakmıştır.

Bu ve benzeri sorunların ortaya çıkışını eğitimden ayrı, bağımsız görmek mümkün değildir. Böylesi bir dünyanın doğuşu bir yönüyle eğitimin başarısızlığının bir göstergesi değil midir? Akıl ile donanmış ancak zekâyâ erişemeyen bir eğitim böyle bir sürecin doğal nedenidir. Krishnamurtinin gerçek özgürlük temelinde, yaşamla bütünleşen bireyler yetiştiren eğitim anlayışı böylesi bir yıkımın panzehiridir adeta. Doğaya karşı tutkuların ve bitmek bilmez hırsların insanı getirdiği bu çıkmaz yol, bizzat aşındığı yerden yeniden onarılmalıdır. Eğitim yaşanabilir daha iyi bir dünya için tek umut kaynağıdır.

Dünyanın araçlar yönünden daha ileri gitmiş olması, insani dünyanın amaçlarda daha ileri gittiği sonucunu doğurmamıştır. Krishnamurtiye göre, yeryüzünde organize olan her yapı, ideolojik, politik veya dini otoritelerin hepsi daha yaşanabilir bir dünya inşa etmede başarısız olmuştur. İnsanın hayatta karşılaştığı sorunlardan kaçmak üzere eğitilmesi ve yetiştirilmesinin de herhangi bir çözüm üretmediğini yaşayarak gözlemlemiş durumdayız. Kişisel korku ve kaygıların eseri olarak ortaya çıkan pek çok organize fikir ve yapının da bu anlamda başarısızlığı ortadadır. Bu durumlardan sıyrılmak, önyargılarla beslenerek büyütülmüş sonuçlardan özgürleşmiş olarak bakabilirsek belki bir çözüm yolu olabilir. Düşüncelerin yarattığı bölünme ve karmaşalardan sıyrılabilsen bu mümkün hale gelebilir.

Krishnamurti dünyanın içinde bulunduğu çelişkilerin ve karmaşanın gerisinde düşüncelerin sorumlu olduğunu belirtir (Krishnamurti, 2012c: 37 - 38). Modern çağda teknoloji, bilim ve sanayiinin yükselişi daha çok özgürlük, refah ve boş zaman yaratmadı. Araçsallığın yükselişi, insanın toplumsal bir varlık olarak hem kendi ile hem de sosyal olarak daha yoğun olması arzulanan iletişim kanallarını tekdüze bir benzerliğin içinde erozyona uğratmıştır. Birey eğitim denilen yeni metodolojik

süreçlerde zekâdan çok araçsal aklın himayesindedir artık. İnsan, düşünmeyi denemeden düşüncelerin telkini ve ezberi içinde tekdüze bir varlık haline gelmiştir artık. Düşüncelerin düzensizliği içinde birey ve toplum karmaşa içindedir.* Eğitim, bu tekdüzeliği kırıp yaşamın bütünlüğüne doğru bireyi uyandırabilirse gerçek bir eğitimden söz edilebilir ancak. Böylesi bir eğitim, düşünme ile düşünce arasında ortaya çıkan kopukluğu giderme sorumluluğunu gerçekleştirebilirse başarılı olabilir. Gerçek eğitim bu anlamda düşüncelerden çok düşünmenin kendisine odaklanmalıdır.

Krishnamurti eğitim felsefesinde bu duruma önemli bir yer vermektedir. Ona göre; eğitimin en yüksek seviyedeki işlevi yaşamla bir bütün olarak başa çıkma kapasitesine sahip bütünleşmiş bireyler ortaya çıkarmaktır. İdealist de tıpkı uzman gibi, bütünle değil sadece bir kısım ile ilgilenir. Kişi ideal bir hareket kalıbı izlediği sürece bütünleşme olamaz ve çoğu idealist öğretmen sevgiyi bir kenara bırakmıştır, kuru zihinlere ve katı kalplere sahiptir. Sevgi ile yoğrulmuş bir eğitimde bir idealin peşinden gitmekten fazlasını sevgiyi ve zekâyı gerektirir. Krishnamurti eğitimin diğer önemli işlevini değerler yaratma olarak görür. Verili eğitimle çocuğun zihnine sadece mevcut değerleri ekmekte, onu ideallere uydurmakta, zekâsını uyandırmadan koşullandırmaktadır (Krishnamurti, 2012a: 21 - 22). Çağdaş eğitimin çıkmazı da denilebilecek sorunu burada yatmaktadır. Çağcıl anlamda bu çıkmazın eğitime yüklediği anlam, verimlilikler zinciri içinde insanın bu çarkın bir dişlisi haline getirilmesidir. Böylesi bir yönelim, öğrencide zekâyı uyandırmaktan uzaklaşmış bir modeli temsil ediyor. Değerler varlığı olarak insanın yerine “başarı” denilen bir düzenleme ile pedagojik yönelimin ana omurgası olan zekânın yerine araçsal akli ikame etmiştir.**

Bizzat eğitim ile bireyin zekâdan kopuk bir şekilde yetiştirilmesi, onu karşılaşılabileceği pek çok sorun karşısında çaresiz bırakmıştır. Mutluluktan, sevgiden ve özgürlükten yoksun büyüyen birey sağlıklı bir toplumsal hayat idealinden uzaklaşmıştır. Böylece ruhsuz, donuk sistemler, ideolojiler ve inançlar içinde birey kendini ve hayatı bütünsel bir şekilde anlama - yorumlama yetisini de yitirmiş olur. Böylesi bir eğitim müfredatında öğretmenin elinde formüller, cetveller ve düşünce kalıpları ile eğitimin hedefi başarı üzerine kurulmuş olur. Bunun sonucunda, psişik değerler varlığı olarak insan

* Krishnamurtiye göre, eskiden dünyada bir çeşit düzen vardı çünkü insanlar belirli gelenekleri takip ediyorlardı. Modern dünyada ise gelenekler bir kenara atılmış ve geride hiçbir şey kalmamıştır, dolayısıyla ne istiyorsanız onu yaparsınız. Bu dünyadaki herkes kendi istediği şeyi yapmaktadır. Siyasi lobiler, dini ya da başka konularda, her bireyin kendi özel eğilimlerini takip etmesi, onun ya da bunun adına olan propagandalar vb. süregelen parçalanmışlıklar içinde dinmeyen çatışma ve bölünmeler dünyayı giderek yaşanmaz kılmaktadır (Krishnamurti, 2012c: 44).

** Payot, eğitimin temelini öğretmenin verdiği derslerden ibaret değildir diyerek karşı çıkar. Ona göre, okuldan mezun olan bir öğrencinin içtenlikle öğrenmesi gereken en önemli şey kişisel çaba göstermektir. Öğretmenin öğrenci üzerindeki etkisi ilham verici rolüdür. Ona göre, öğrencide uyanan çaba ve okudukları hakkında yapabileceği bir değerlendirme verimli bir eğitimin temelidir. Öğretmen ve öğrenci arasındaki ilişkide kurulan manevi bağ en önemli unsuru oluşturur (Payot, 2020: 256 – 257).

eğitim yolculuğu boyunca ne olduğuna değil daha çok ne olması gerektiği parametresi içine sıkıştırılarak anlamaktan ve anlaşılmaktan mahrum bırakılır.

Krishnamurtinin deyişiyle, idealler bizim çocuğu anlamamızın ve çocuğun kendini anlamasının önüne geçen gerçek engeller haline gelmiştir artık. Çocuğunu gerçekten anlamayı arzu eden bir ebeveyn ona bir idealin ekranından bakmamalıdır (Krishnamurti, 2012a: 22 - 23). Çocuğa dayatılan ideal olma modeli ile eğitimin belirli roller - modeller aynasında iş görmeye başlaması, çocuğa dayatılan "... olma isteği" onu kendi özgül varoluşu içinde anlamamızı güçleştirir. Böylesi bir yönelimde sevgi ve gerçek ilginin konusu olan canların olduğunu, bununda kendine özgü kişilik ve karmaşık karakteristik özellikler taşıdığını ihmal ediyoruz. Biricik bir varlık olan insanın, bir makina dişlisi gibi görülüp talimden çok terbiyenin ön plana çıktığı bu eğitim modelini 'yalnızca başarı' tatmin etmektedir.

Sabır, sevgi ve anlayışın ikinci plana itildiği, rekabet ve ekonomik anlamda hayatta kalma – refah içinde yaşama savaşı veren insanın okuldan beklentisi diplomaya, en çok kazanca ulaşacağı mesleğe erişim ile sınırlandırıldı. Böylelikle, eğitimin yaşamı bütünüyle kucaklayacak bilgece hayata hazırlık süreci, köklü biçimde bir makine dişlisi olmaya feda edildi. Okulun işlevi böylesi bir ideal yolculuğu içinde, başarı temelli bir rekabete indirgenerek bir tür atölye veya fabrikaya eşitlendi. Okulun diploma basım atölyesine dönüştürülmesi ile bireyler kurgulanmış bu hayat ideali içinde fabrikaların ve büyük şirketlerin elemanı olma rekabeti içine sürüklenmiştir. Eğitimli olmanın göstergesi diplomalar sertifikalar, türlü belgeler ve programlar olmuştur artık.

Bunun yanında, bilimsel bilginin üretimi ve gelişimi de, tek kanatlı bilgilerle donanmış uzmanlar cemaati tarafından belirli parametrelerin ölçeklendirme dinamikleri içine sıkıştırılmıştır. Ölçeklendirip istatistiğe hapsedilen bilgi ve bilim, eğitim üzerinden kılavuzu olacak uzmanını yetiştirmektedir. Bunun adı ölçeklendirilmiş, sınıflandırılmış, koşullandırılmış sayısal eğitimidir. Böylelikle, 'her şey' ölçülebilir bir nosyon temelinde ele alınıp açıklanmaktadır. Anlama, yorumlama ve değerler varlığı olan insan bu açıklama reçetesinin kendi sınırlarının ötesinde anlaşılmayı beklemektedir.

Böylesi bir koşullanma ve körlük içinde yeniden okula, müfredata yönelip eğitim ile hedeflenecek olanın ne olduğunun tartışılması kaçınılmazdır. Eğitim ile insanın araç değil amaç olduğunun hatırlanması ve değerler varlığı olarak biricik insanın kendi özgül koşullarının göz önünde bulundurulması gerekir. Ebeveyn başta olmak üzere toplumun korkularının, umut ve umutsuzluklarının, ideolojilerinin, kendi düşünce ve duygularımızı çocuklarımız üzerinden eğitim süreçleri üzerinden doyuma ulaştırmaya çalışmak bireyi kendi özgül varoluşundan koparıp

tanımamaktır. Bunun toplumsal olarak insanlığa eşitlik, özgürlük ve barış getirmedeğini tarihsel deneyimlerimiz göstermiştir.

Krishnamurti koşullanmanın güdümündeki bir eğitimin bize özgürlük sağlayamayacağını, tersine benlik arzularımızın giderek güçlenmesi sonucunu doğuracağını ifade eder. Ona göre, “mevcut eğitim sistemi insanı hiçbir şekilde zihin ve kalbi koşullarından ve korkuyu destekleyen miras alınmış eğilimleri, çevresel etkileri anlamaya teşvik etmez; işte bu yüzden bu koşullandırmaları kırmamıza ve bütünleşmiş insanı ortaya çıkarmamıza yardımcı olamaz. İnsanın bütünüyle değil bir parçası ile ilgilenen her tür eğitim kaçınılmaz olarak çelişki ve acının artmasına yol açar” (Krishnamurti, 2012a: 24 - 25).^{*} Özgürlüğün olmadığı yerde mutluluk da olmaz. Doğru eğitim ile insan bireysel özgürlüğün kapısını aralayabilir ancak. Krishnamurtiye göre, “ne şimdiki topluma uyum, ne de gelecek bir ütopya sözü bireye asla o anlayışı veremez. O anlayış olmadığında ise birey sürekli sorun yaratır” (Krishnamurti, 2012a: 25). Bireye geleneğin, toplumun ve pek çok ideal rollerle eklemlenmiş yüklerin mutluluk ve anlayış getirmeyeceği açıktır. Pedagojik yolculukta, birey toplumsal ve kurumsal ezberleri tekrarlayarak zihninde kodlanmış korkularla ne özgür ne de mutlu olabilir. Böylelikle içsel bir uyum ve barıştan uzaklaşan birey, empatiden uzak kişisel problemleri ile baş başa kalmaya mahkûm olur.

Doğru eğitim, öğrenme sürecinde bireye özgürlüğün içsel doğasını ve sahip olduğu değerleri kendi içinde görmesini, fark etmesini sağlayıp onu bağımsız bir kişilik içinde yetiştirmeyi amaç edinir. Toplumun her yeni üyesi format atılması gereken birer program içinde koşullandırılmış etkilerden uzak özgür bir eğitimle yetiştirilmelidir. Kendi hayatını, çevresini ve dünyayı anlayıp yorumlayacak sağlıklı bireylerin yetiştirilmesini sağlamak okulun gerçek görevinin ne olduğunu bize göstermektedir.

Çağcıl eğitimin, değer yerine başarıyı ikame etmesinin bedelini tüm dünya mutluluk, barış ve huzurundan feragat ederek ödemektedir. Küresel ölçekte yaşanan kıyım ve savaşlar, büyük çevresel sorunlar, süregelen maddi manevi eşitsizliklerin kayıpları, yitirilen kültürel değerler, en önemlisi de insanlık için ortaya çıkan güvensizlikler ve ayrıştırıcı kutuplaşmalar bu bedelin özetini göstermektedir. Başarılı ve doğru bir eğitim bu tür sonuçlar doğurmaz. Böylesi bir sonuç insanı araç edinmiş eğitimin eseri olabilir ancak. Gerçek özgürlük temelinde verilecek bir eğitimde bu türden

^{*} Krishnamurtiye göre, sahip olduğumuz çok sayıda sorun zihnimizde gerçek bir devrim olmadan çözülemez. İnsanın kendi zihninin işleyişini, kendini analiz ederek veya içe dönük gözlemlerde bulunarak değil, bütün sürecin farkında olarak anlamasıdır. Eğer kendimizi olduğumuz gibi görmezsek, düşünen varlığı –arayan, durmaksızın isteyen, isteklerini elde etmek için zorlayan, sorgulayan bulmaya çalışan varlığı, “ben”i, özü, egoyu- anlamazsak, o zaman düşüncemizin, arayışımızın bir anlamı olmaz (Krishnamurti, 2019: 14).

sorunların çoğunu çözmek mümkündür. İnsanın kendisi ve çevresiyle barış içinde yaşaması kodlanmış kurgulanmış modellerin ikinci el insan yetiştiren eğitim mekanizmasının terk edilmesiyle bu olanaklı olur.

İnançlar, gelenekler, toplumsal yapılar, ideolojik görüşler ve kendine özgü ahlaki yönelimler böylesi bir eğitimin içinde bireye aşılmasına rağmen, sonucun herkesçe yaşanamaz bir dünyaya doğru gelinmesi; gözden geçirilmesi gereken çok sayıda kategorik ayrışmanın adaleti, dayanışma ve birliği tesis etmede başarısız olmuştur. Üzerinde düşünülmesi ve yapılması gereken şey açıktır: Siyasi, dini ve kültürel çatışmalardan, ideolojik kutuplaşmalara dek sürüklenen bir dünyayı daha yaşanılır kılmanın yolu küresel, adil ve doğru planlanmış bir eğitimden geçmektedir.

III

Çağcıl eğitimde disiplin eğitimin adeta zorunlu koşulu haline gelmiştir. Bu koşul, öylesine abartılı bir biçimde kendini dayatmıştır ki, eğitimin amacı olan birey araç, kendisi ise amaç haline gelmiştir. Eğitimin özsel doğasını özgürlük üzerine bina eden Krishnamurtinin de özellikle eleştirdiği bu durum, eğitimin kendi köklerini adeta yerinden söktüğü bir anlayışı temsil etmektedir.

Eğitimin üzerine geliştiği özgürlük zeminini Krishnamurti şu sözlerle ifade eder; “özgürlük asla disiplin ve karşı koyma ile gelmez; özgürlük bir hedef, ulaşılabilecek bir son değildir. Özgürlük başlangıçtadır, sonda değil; uzak bir idealde bulunmaz. Samimi bir öğretmen çocuğu koruyacak ve doğru türde özgürlüğe doğru büyümesinde, ona mümkün olan her şekilde yardım edecektir; ancak kendisi bir ideolojiye bağımlı, herhangi bir dogma ya da kişisel arayış içinde olduğunda bunu yapması imkânsız olacaktır” (Krishnamurti, 2012a: 27).^{*} Bireyin ödül ve ceza paradigması içinde veya disiplinin zorlaması temelinde uyandırılması, eğitimi sadece okul süresince sınırlı ve zorunlu bir uyuma götürebilir ancak. Oysa gerçek eğitim, hayat boyu devam eden bir duyarlılığı ve uyanmayı gerektirir. Nitekim bireyi itaatkâr ‘özneler’ olarak yetiştirmek ve onu belirli bir uyuma zorlamak gerçek eğitim değildir.

Sevgi ve özgürlük içinde yetiştirilmiş bir birey, hem kendisini hem de hayatı anlayabilecek bir zekâyla geliştiğinde eğitimden murad edilen sonucu doğurabilir sadece. Disiplin yerine sevgiyi öncelikli kılan bir eğitimle bu daha mümkün hale gelir. Başka deyişle, sevgi temelli bir eğitim en

^{*} Krishnamurtiye göre, insan hakikati bulmak istiyorsa, tüm dogmalardan, tüm koşullamalardan, tüm inançlardan boyun eğdiren tüm otoritelerden tümüyle arınmış olmalıdır; yani aslında, tam anlamıyla bağımsız olmalıdır ve bu oldukça güçtür (Krishnamurti, 2019: 7).

etkili disipline etme biçimidir. Nitekim terbiye etmeyi talime üstün kılan tutumun kaynağında sevgi ve özgürlük yoktur.

Zekâya ulaşmayı ve yaşamla bütünleşmeyi amaçlamayan çağdaş toplumlarda eğitim, okulla da sınırlı kalmayan bütün bir hayata uzanan disiplin toplumlarıdır. Hastanelerden, hapisanelere, yaşlı bakım evlerinden, kreşlere, okullara, yetiştirme yurtlarına ve en mahrem şekilde evlere kadar uzanan Foucaultcu anlamda disiplin toplumu inşasını koruyan bir eğitimle gelişebilirdi ancak.

Kuşatıcı bir biçimde enformasyon araçları başta olmak üzere, hayatın tümüne uzanan bir disiplin ve ‘normleştirme’, ‘ehlileştirme’ vb. daha başka pek çok inceltilmiş teknik ve kurullarla disiplinci bir toplumun inşası özgür ve sevgi dolu bir eğitimin önündeki en büyük engeldir. Hayatı bütünsel bağları içinde anlayan ve yorumlayan nesillerin eğitimi, disiplinle değil sevgi ve özgürlük içindeki bir eğitim ile sağlanabilir. Aksi durumda ailede başlayan ve bütün bir topluma yayılan, okul gibi diğer pek çok örgütlenmenin içinden geçerek itaatkâr, korkak ve ehlileştirilen bireyin yaşama bütünsel bir pencereden bakıp sade ve barışçıl bir kişilikle dâhil olması mümkün olmayacaktır. Rekabeti, sınavı, yarışmayı, başarıyı kısacası bunları aşması karşılığında sunulan ödüle yönelik dar bir hayat koridoru içinde yetişmek de eğitim değildir. Anlamayı ve anlaşılmayı değil, itaati önceleyen disiplin ağı, ‘normleşmenin’, ‘uyumlu’ olmanın doğal çemberine dönüşmüştür. Ne yazık ki böylesi bir eğitim koşullanma odaklı bir pratikten öteye geçememektedir.

Kontrol toplumları, başka deyişle disiplin toplumları anlamayı değil anlaşılmayı, emirleri ve kuralları yukarıdan aşağıya sistematik bir biçimde toplumsal yapının her dokusuna yerleştirmiştir. Böylesi bir toplumsal kurgu, çocuğun yaşamla ilgili kendine özgü var olma, anlama ve sorgulama süreçlerini de okul aracılığıyla disiplin pratikleri içinde tesis eder. Bu tip toplumsal yapıların hedefi, genel normların içinde ve başta okul olmak üzere kurumsal ağlar içinde bireyi yeni baştan inşa etme güdüsü ile hareket eder.

Krishnamurtinin doğru eğitimden anladığı özgürlük ve zekânın uyandırılması sürecini böylesi bir kurgu içinde yaşamak, teneffüs etmek mümkün değildir. Zorlama, korku ve kaygı üzerine hareket eden bir eğitim kişinin bütün benliği ile birlikte varlığının önemli bir bölümünü baskı altına alarak eğitim idealinden uzaklaşmış olur. Ona göre, “düzeni zekâ sağlar, disiplin değil. Uyum ve itaatin doğru eğitimde yeri yoktur. Öğretmen ile öğrenci arasında işbirliği, karşılıklı sevgi ve saygı olmadığı takdirde bu imkânsızdır” (Krishnamurti, 2012a: 28 – 29). Korkunun saygı olarak görülmesi yanılması da, baskı ile edinilmiş alışkanlıkların uyum olarak görülmesi de, itaate boyun eğmeye zorlanmış eğitimlerden edinilen ve hiçbir içsel değeri olmayan davranışlardır.

...

(akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)

Böylesi bir eğitim ile edinilen bilgiler karşısında insan hayatının değeri emir ve talimat söz konusu olduğunda ikinci planda kalır. Yaşama bütünleşmiş bir zekânın uyandırılması ve kategorik olarak birey ile toplum arasında ayırım yapmayan bir eğitim, doğru iletişimi ve ilişkiyi en ince detayına kadar öğreten bir amaç içinde verilmelidir. Ne var ki, korku ve kaygı üreten bu ağ içinde toplumla barışık bireylerin yetiştirilmesi mümkün değildir. Disiplin zinciri teknikleştikçe bu ağ korku, kaygı ve stres üretir. Ruhsal karmaşayı tetikleyen eğitim korkuyu, kaygıyı ve doğal olarak çatışmacı bir kişiliğin gelişmesine zemin hazırlar. Doğru eğitim, içsel huzuru - dengeyi öncelikle bireyin kendisi ve çevresiyle başlatıp bütün evrenle birleşmeye götüren bir eğitimidir.

Krishnamurti korku ve kaygı üreten eğitimin temellerinin yükseldiği bu iki büyük engeli doğru eğitimin öncelikli ele alması gereken önemli bir sorun olarak nitelemektedir (Krishnamurti, 2012a: 30). Zekânın korkusuzca özgür bir şekilde yeşerebileceği zemin ancak doğru eğitimle mümkündür. İçten bir sevgiyi ve saygıyı besleyip büyütme için korku ve kaygıdan arınmış bireylerin özgür tercihlerde bulunmasını teşvik etmek gerekir. Disiplin aracılığıyla otoriteye duyulan bağlılığın kökeninde zorlama ve korku vardır. Disiplin kalıcı davranışlardan çok sevgiden yoksun davranış ve güdülerini besler.

Krishnamurti de, eğitimcinin otoritesini disiplinin itaatkâr özneleri olarak gördüğü sürece uyandırmayacağını vurgular. Ona göre, zekânın uyandırılması sevgi ve anlayışla yaklaşıldığında ortaya çıkabilir sadece. Böylesi bir anlayış, bağımsız düşünmeyi ve otoritenin varlığından doğan korkuyu ve kaygıyı da azaltacaktır. Eleştirel düşünme ancak böyle bir zeminde içinde yeşerebilir. Böylesi bir zeminde, toplumsal alanda gelişen ve otorite baskısı içindeki eğitimle derinleşen ayrışmaları da azaltacaktır.

Doğru eğitimin temelinde düşünceleri değil, düşünmeyi yerleştirmek önemli bir paradigma değişimi olur. Zira düşünceler bizi parçalara, düşünme ise bütünü kavramaya yaklaştıracaktır.* Gerçek özgürlük temelinde düşüncelere değil, düşünmeye odaklanmış bir eğitim ile ortaya çıkan ayrışmalar, karşılıklı anlayış ve saygı içinde azalacaktır. Farklılıklara saygı temelinde verilen eğitim ile uyandırılmış zekâ yaşanabilir bir dünyanın temellerini daha sağlıklı kuracaktır. Çağcıl eğitim nesiller boyu süren kategorik ayrışmaları, düşmanlıkları ve farklılıkları beslemektedir. Yeryüzünde

* Düşünce parçaya, düşünme ise bütüne ilişkindir. Krishnamurti hakikate ilişkin arayışımızın temelinde de bu yönelim farkının önemine işaret etmiştir. Ona göre hakikate giden bir yol yoktur. Çünkü o bir yolun veya düşüncenin koşullandırılmasıyla varılacak bir yerde değildir. Düşünceler, yollar koşullandırılmaz doğrudur ki bu da hakikatin özüne aykırıdır. Ona göre bunu fark edebilmek, -düşüncelerimizin sınırlandırılmış olduğunu bilmek- bizi hakikate yaklaştıracaktır (Krishnamurti, 2018: 37). Geleneksel eğitimin bir öz dayatması ve düşünceler yığını içinde bireyi bir yol içinde yetiştirme yanlısaması bu anlamda eleştiriye açık özellikler içermektedir. Hayat dinamik ve keşfedilmesi gereken bir süreçtir. Gerçek şu ki, bu sürecin keşfini donmuş düşünceler ve onun ürettiği yollardan giderek bulamayız. Otorite bağı ile örülmüş ve geleceğe dair bir bakışı sadece geçmişe dönerek kurmak oldukça güçtür.

eksilmeyen savaşlarla ortaya çıkan şiddet ve yıkımlar, giderek büyüyen anlaşmazlıklar, doğru eğitimden ne kadar uzakta olunduğunun göstergesidir. Doğru eğitimden söz etmek, dünyayı daha yaşanabilir kıldığımızda ancak söz konusu olabilir.

Politik bir zeminin inşa ettiği sosyal ve toplumsal alan, otoriteler etrafında sarmalanmış güç ve hiyerarşik bölünmeleri azaltmaktan çok besleyip büyütüştür. Karşılıklı arzu duvarlarıyla büyüyen çatışmalar ezeli düşmanlıkların, güvensizliklerin temelini atmıştır. Günümüzde olduğu kadar geçmişin tarihsel bağlarında geleneklerle büyüyen bu arzu ve otorite zincirleri, eğitim ile toplumsal bünyeye yayılmaktadır.

Toplumsal ve psikolojik amacı salt başarı, güç ve otorite üretmek üzerine olan bütün sistemler benzer sonuçlar doğurmuştur. Kutuplaşmayı, ayrışmayı, çatışma ve çıkara dayalı ilişkilerin doğurduğu güvensizlikleri besleyen bu türden sistemler; verili eğitim süreçlerini de kendi varlıklarının idamesi olarak biçimlendirmişlerdir. Böylesi hastalıklı bir anlayıştan sıyrılmanın yolu küresel düzeyde bir anlayışı geliştirecek eğitime ihtiyaç vardır.

Bu anlamda, eğitimin küresel düzeyde kendini yeniden tanımlaması ve kurması kaçınılmazdır. Nesiller boyu süren ayrışma zeminleri, sistemin kurucu dinamikleri etrafında, kendini yaşatmak için adeta insan imal eden eğitim sistemlerinin insanlığa verebileceği pek bir şey yoktur. Özgür ve bağımsız bakabilmeyi, eleştirip sorgulamayı en önemlisi de herhangi bir kategorik ayrışma zeminine girmeden kendi olabilmeyi bireyin kendi tercihlerine bırakmayı öğretecek gerçek bir eğitime ihtiyaç var.

Krishnamurtinin önemle üzerinde durduğu ve eğitim felsefesinin temelini yerleştirdiği bütünleşmiş bireyi yetiştirecek bir eğitim, gerçek sorumluluğumuzu ortaya koyabilecektir. Ona göre, güven ve başarı açlığı çeken bir zihin zeki değildir, bu yüzden bütünleşmiş olarak davranma becerisine sahip değildir. Kişi ırk, ulus, siyasi ve dini önyargılarının farkındaysa bütünleşmiş davranış mümkün hale gelebilir (Krishnamurti, 2012a: 38). Felsefi anlamda, bilincinin ayırda olan bir zihin ancak gerçeği görebilir. Böylesi bir bakışın yeşermesi için, bireyin düşünmeye ve düşüncelerin kaynağına incelikle yaklaşabilmesi ile bu mümkündür. Başka deyişle, felsefi bakışın eğitim sisteminin merkezine yerleştirilmesi bu anlamda önemli bir adım olacaktır.

Felsefi anlamda düşünmenin eğitim içindeki kritik etkisine ve öğretmenin buradaki otoritesine Heidegger şu şekilde dikkati çekmiştir: “Öğretmen, çıraklardan daha öğretilbilir olmaya muktedir olmalıdır. Öğretmen, kendi meselesine dair çırakların kendi meselelerine nispeten daha az emindir. Bu sebeple öğretmen ve öğrenen arasındaki ilişki eğer hakiki ise, hiçbir zaman çok bilen otoritesi

ve görevlinin otoriter etkisi devreye girmez” (Heidegger, 2019: 30-31). Heidegger burada öğretmenin ‘öğrenmeye bırakarak’ öğrenci ile birlikte düşünmeye ve öğrenmeye katılmasını onun asıl görevi olduğunun önemine işaret eder. Başka deyişle, eğitimin temelinde düşünme, öğretmen ile öğrencinin otorite ilişkisinin ötesine geçerek birlikte düşünmeyi öğrenmeye çalışarak birlikte yürüdükleri bir yol olur.

Gerçek eğitim sürecinde bilgi, düşünme ve öğrenme, Krishnamurtinin vurguladığı biçimiyle, bütünleşmiş bireylerin korku ve kaygıdan uzak bir şekilde neyi nasıl öğrenmemiz gerektiğini ortaya koyar. Verili eğitim ile koşullanma temelinde gelişen süreç, bireyi hem ruhsal hem de toplumsal olarak büyüyen bir karmaşaya doğru sürükler. Krishnamurti gerçek eğitimin asıl görevinin bireyi karmaşadan sadeleşmeye doğru götürmesi gerektiğini vurgular. Ona göre, mevcut eğitim dışsal yeterlilikle ilgilenecek insanın içsel doğasını tamamen ihmal ederek saptırır (Krishnamurti, 2012a: 38). Birbirini yok eden insanın yüzyıllardır dinmeyen önyargı ve arzu savaşlarını besleyen bir eğitim olmasaydı, durum insanlık için daha yararlı bir sonuç doğurabilirdi.

Sistemlere ve otoriteye kurban edilmiş nesiller, gerçek eğitim temelinde uyandırılmış bir zekâ ile içsel dönüşümlere ve hayatla bütünleşmiş bir anlayışa kavuşabilir. Bilgiyle donanmış bireyin anlayış olarak yaşamla bütünleşmesi onun benliğinin ötesini görmesine yardımcı olur. Böylece, çeşitli önyargıların etkisinden sıyrılan birey daha özgür ve çeşitli yanılsamaların etkisinden uzaklaşmış olur. Felsefi anlamda, kendilik bilincinin ayırıcılığıyla olmakla birey yaşamla bütünleşmeye doğru yol alır.

Gerçek eğitimin önündeki en önemli sorun, yaşamla bütünleşmiş ve anlayış olarak önyargıların etkisinden sıyrılan bireyin nasıl eğitileceği meselesidir. Krishnamurti bu yalın sorunun sadece genç bireyler için değil, ebeveyn, öğretmen ve aynı zamanda daha yaşlı nesiller için de önemli bir mesele olduğunu ifade eder (Krishnamurti, 2012a: 39). Nasıl bir eğitim ile bu başarılabilir sorusuna Krishnamurtinin yanıtı açıktır: Ona göre, ilkin öğretmenin temelinde öğretmenlik mesleğinin uzmanca bir iş olarak görülmemesi gerekiyor. Uzmanca icra edilen öğretmenlik, sevgiyle bütünleşme sürecinin özüne yönelik yaklaşımı zayıf ve eksik bırakmaktadır. Sevgisizliğin boy gösterdiği ve korku eşliğinde gelişen bir süreç, eğitim olmaktan uzaklaşıp kişisel yıkıma kadar uzanan bir sonuç doğurabilir (Krishnamurti, 2012a: 40). Ne var ki, önemsiz veya değeri anlaşılmayan bir süreç olarak yaşamla bütünleşmiş bir eğitim, kendi tekniğini doğurduğunda daha sağlıklı bir eğitim ortaya çıkabilecektir.

Geleneksel anlamda eğitim ile bireye kendi korku ve kaygılarımızı yükleyerek deneyimlerin yanında önyargılarımızı da aktarıyoruz. Böylelikle, çocuklarımızı koruma güdüsü altında psikolojik saiklerimizle eğitimin kendisini biçimlendirmekteyiz. Bu tür bir yönelimi ‘kollama’ veya

...

(akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)

'sahiplenme' adına yaparken, geleceği geçmişin devamı kılma arzumuzu da ortaya koymuş oluyoruz. Sevgi dolu bir eğitimi tesis etmenin yolu, geçmişin gelecek üzerinde kendini bu şekilde dayatan kötü anılarını ve önyargılarını terk etmekten geçmektedir.

Çocukların görüş ve anlayışlarını keşfetmek, onları kendi doğası ve yaratıcılığı içinde formatlamadan ortaya çıkarmak yeniliğe açık bir eğitimin misyonu olmalıdır. Geleneksel eğitim ile çocukların doğal duruşları kısırlaştırılıp körleştirilir adeta. Genel olarak hayatın ezberlenmiş kodları içinde çocuklara 'yardımcı olma', 'uyumlu – kılma' saiki ile icra edilen böylesi bir anlayış, hayata bütünleşmiş bir gözle bakan bireyleri yetiştirme idealinden oldukça uzaktadır.

Krishnamurti hayatın ezberleri içinde formatlanan bireyler yetiştiren, eğitim anlayışına karşılık yapılması gerekenin ilkin kendi dönüşümümüzle bunun mümkün olabileceğine işaret ediyor. Buna göre, daha barışçıl ve bilgece bir hayat için her türlü ideolojik baskı ve kişisel hırstan arınmamız da ancak eğitimle mümkündür (Krishnamurti, 2012a: 43). Bireyin içindeki yaratıcı zekâyı uyandıran eğitim sayesinde, hem psikolojik bariyerlerimizden hem de toplumsal olarak gelişen baskılardan uzaklaşırız. Sokratesin "kendini tanı" düsturunda özetlenen ve antik felsefenin bir çağrısı olarak ortaya çıkan erdemli bir hayatın kapısı da bu noktada anlam kazanır. Her türlü önyargı ve koşullanmadan ari bir şekilde kendini bilmek ve hayata bütünsel bir yönelimle bakmaya çalışmak; doğru eğitimin odak noktasını temsil eder.

Geleneksel eğitim, bireyi kendinden uzaklaştırıp geçmişin ezberleri içinde ortaya çıkmıştır. Böylesi bir eğitim ile kendi psikolojik uyanışımızı sağlamamız mümkün değildir. Böyle bir eğitimin 'normali' olmak ona itaatle uymaktan geçmektedir. Adına 'uyum' denilen böylesi bir düzenin daha barışçıl, daha yaratıcı ve huzurlu bir toplum yaratmadığını her bakımdan gözlemlemek mümkündür. Bireyi kendi özünden uzaklaştırıp içsel uyanışını görmezden gelen bir eğitim, sloganlar ideolojiler ve işaretler üretir. Böylesi bir eğitimin özünde sevgi yoktur. Yaşamla barışık, bütünleşme arayışı ve zekâ olarak uyanma da yoktur. Kısırlaştırılmış, formatlanmış bireyler, ideolojik sistemlerin neferi veya hazır kıta olarak güdülenmiş birer araçtır sadece. Krishnamurtinin ifadesiyle, modern eğitim bireyi düşüncesiz varlıklara dönüştürmüştür.

Böylesi bir kuşatılmışlıktan yine sadece eğitim ile çıkılabilir. Kendinden uzaklaştırılmış ve kodlanmış bireyler yetiştiren bir eğitimin yerine kendi benliğinin ufuklarına doğru açılan özgür, gerçek bir eğitim bireye bu kapıyı aralayabilir sadece. Kendi içsel uyanışını keşfeden bireyler, yaşamla bütünleşmeyi ve daha sağlıklı bir toplumsal gelişime de öncülük edebilirler.

Kendi benliğinin uyanışını sağlayamayan ve bunu fark edemeyen birey Krishnamurtiye göre cehalet içindedir. Cehalet benliğin yöntemini bilme eksikliğidir ve bu cehalet yüzeysel faaliyet ve reformlarla dağıtılamaz ancak kişinin sürekli, benliğinin bütün ilişkilerindeki hareket ve cevaplarının farkında olması ile dağıtılabılır (Krishnamurti, 2012a: 48 – 49). Gerçek eğitim, yaratıcı zekâyı uyandırdığında karşı karşıya olduğumuz engellerin neler olduğunu bize gösterir. İçsel uyanış, benliğimizin önündeki engelleri fark etmemizle başlar.

Geleneksel eğitim uyanış yerine uyumu telkin eder. İnsan olmak ve gelecekte insan olmanın niteliklerine bizi hazırlaması gereken eğitim bir meslek kalıbı içinde kendi sınırlarını bireye aşılır. Böylelikle bir meslek edinmek üzere eğitim inşasının, sistematik işleyişi içinde birey belirli kalıplara uydurulmaya çalışılmaktadır.

Bu uydurulmuşluğu Krishnamurti şu sözlerle eleştirmektedir: “Uyum sağlamak bizi zalim bir sosyal makinenin içindeki alelade taklitçilere, dişli çarklara dönüştürür. Önemli olan bizim ne düşündüğümüzdür, başkalarının bizim ne düşünmemizi istemeleri değil. Geleneklere uyum sağladığımızda, kısa zamanda olmamız gereken şeyin basit bir kopyası haline geliriz. Ne olmamız gerektiğiyle ilgili bu taklit korkuyu besler ve korku yaratıcı düşünceyi öldürür. Korku, yaşamın bütünsel anlamına karşı tetikte olmamamız için zihin ile kalbi donuklaştırır; kendi acılarımıza, kuşların hareketine, başkalarının gülümseme ve kederlerine karşı duygusuzlaşırız ” (Krishnamurti, 2012a: 50). Korku ve kaygı çemberinde sıkışan insan, mental anlamda tam anlamıyla günlük hesapların içinde yitip gider. Yaratıcı ve bütüncül eğitimin amacı kuruyan, çürüten ve sindirilen bireyi bu çarkın içinden çekip çıkarmaktır.

Sonuç

Krishnamurtinin eğitim anlayışı temel olarak bireyin ruhsal ve bilişsel özgürlüğü üzerine odaklanmıştır. Ona göre, bireyin tahakküm odakları olarak otorite, gelenek, ideolojik yönelimler, dini ve dogmatik tahakküm odakları tarafından kısırlaştırılan benliğinin gerçek eğitim temelinde yeniden ele alınması gerekmektedir.

Krishnamurtiye göre, hayatın karmaşık gibi görünen ve duru bir yönelimle bakıldığında pek de öyle olmayan yapısı karşısında bireyi ve ona ilişkin süreçleri merkeze alan bir eğitim ancak bize sorunlarla başa çıkma yetkinliği kazandırabilir. Zekânın uyandırılması ile bu mümkün olabilir. Bunun mümkün olması için zihin ile kalbin bütünleşmiş şekilde hareket etmesine bağlıdır. Çünkü zekâ sevgiden ayrı değildir (Krishnamurti, 2012a: 56). Klasik eğitimin akıl üzerinde daha çok odaklandığını ve onu ön plana çıkardığını vurgulayan Krishnamurti gerçek eğitimin zekâyâ dönüşü

... (akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)

sağlaması gerektiğini vurgulayarak akıl – zekâ ayrımını şu şekilde ifade etmektedir; akıl, duygudan bağımsız olarak çalışmayı öğrenmiştir, zekâ ise mantık yürütmenin yanı sıra hissetme kapasitesine de sahiptir. Yaşama sadece akıl veya sadece duygu yerine zeka ile yaklaşılan kadar, dünyadaki hiçbir siyasi ya da öğrenim sistemi bizi kaos ve yıkım tuzağından kurtaramaz” (Krishnamurti, 2012a: 56). Nitekim gerçek eğitim zekâ ve duygu birliğini temsil eder. Böylesi bir bağ içinde birey yaşamla bütünleşmeye giden yolu aralayabilir ancak.

Zekâyı uyandıran bir eğitim, erdeme dayalı hayata hazırlamaya en uygun eğitimidir. Kalıplaşmış bilgilerle zihni dolduran ve bireyi analitik öğrenmeden uzak tutan geleneksel eğitim; ruhsal - zihinsel uyanışı sağlamaktan çok karmaşa üretir. Krishnamurtinin açık bir zihin olarak bahsettiği ve bilgeliğin özün reddiyle birlikte ortaya çıkabileceğini belirttiği bir eğitim, düşünce ve duygularımızın ayırdına ulaştırabilir bizi. Başka deyişle, gerçek özgürlük temelindeki bir eğitime korku ile değil, ilişkileri, bağlantıları ve durumları gözlemleyip anlayarak ulaşabiliriz.*

Bilginin dar, bilgeliğin geniş yolları vardır. Çağcıl eğitimin uzmanlıkları ön plana çıkaran kutsayıcı tutumuna karşı, daha dingin ve engin bir ufuk gerçek eğitimle sunulabilir ancak. Uzmanlıkların, belge ve diplomaların sığ dünyası içinde yaşam sevinci sönmeye mahkûmdur. Daha çok uzmanlaşma yaşamla bütünleşmeyi değil kopuşu sağlar. Bilginin belirli bir alanındaki yetkinlik daha geniş bir alanda, yaşamla bütünleşme anlayışımızı kısırlaştırmaktadır. Oysa gerçek eğitim, incelikli tutarlı bir anlayış ve derin düşünmeye bireyi sevk eder.

Uzmanlaşma çağında araçların çokluğu karşısında amaçların kayboluşunu yaşıyoruz. Geçmişe nazaran daha fazla imkânlarımız var ancak daha az mutluyuz. Hırslarımız, kaygılarımız ve bizi mutsuz kılacak gelecek endişeleri içindeyiz. Kapitalist kültür içinde dinmeyen arzu savaşlarının kısıtlayıcı rekabeti içinde var olma mücadelesinde bireyin yitimini yaşıyoruz.

* Düşünce ve ilişki kavramlarına dair Krishnamurti şu tespitte bulunur: Düşünce hiçbir zaman yeni olamaz, ama ilişki her zaman yenidir. Düşünce yaşamsal, gerçek ve yeni olan ilişkiye, eskinin bakış açısıyla yaklaşır. Başka deyişle, düşünce ilişkiyi; anılara, izlere ve eskinin koşullanmışlıklarına uygunluk ile anlamaya çalışır. Şeyleri oldukları gibi görebilmek bu koşullanmışlıktan sıyrılmamıza bağlıdır. Dolayısıyla düşünmek, geçmiş deneyimlerin verdiği tepkidir. Düşünmek kendisini yenileyemez çünkü o her zaman koşullanışlarımızın, geleneklerimizin, toplumsal ve bireysel birikimlerimizin yanıtıdır. Düşünce yeni olanı değil, o yalnızca yansıttığı bir şeyi keşfedebilir. Aynı şekilde, düşünce deneyimlenemez olanı da (Tanrı sözcüğü Tanrı değildir vb.) deneyimleyemez. Düşünce yalnızca bilineni deneyimleyebilir, yalnızca bilinenin alanı içinde işlev görebilir, ötesini bilemez. Düşüncenin bu anlamda yaptığı şey bilinemeyeni bilinenin içine çekerek anlamaya çalışır (Krishnamurti, 2008: 11 -12). Krishnamurtinin bu ayrımını bütün bir eğitim felsefesinin eleştirel noktası olarak da görmek mümkün. Otorite üreten yapısıyla eğitim, yorumlanan her şeyde düşünceleri gözlük olarak sunarken yeni ilişkilerin gelişmesini adeta perdeleyen bir yapıya sahiptir. Çocukların naif bir şekilde yöneldiği her ilişkiyi geçmişin deneyimleri ile yöneten bir eğitim anlayışı, bireyin duru bir şekilde görmesini perdelemektedir. Başka deyişle, eğitim sistemleri daha çok düşünmenin bilincine değil, düşüncelerin ezberlenmesini telkin etmektedir. Öyle ki, düşünceler bütün karşısında parçayı temsil etmektedir. Düşünme ise bütüne bakmayı dener. Gerçek eğitimin odak noktasını bu bakımdan düşünceler değil düşünme zemini oluşturmalıdır.

... Bunun yanında, üretmekten çok tüketim kültürü içinde eksikliğini maddi ve manevi anlamda hissettiğimiz, dinmek bilmeyen nesnelere arayışındayız. Özetle, yaşamla bütünleşme arzumuzu bilginin belirli dallarıyla uğraşmaktan yitirmiş durumdayız. Krishnamurtinin ifadesiyle, “bizler belirli bir branşa sarılıyoruz, bunu da ağacın tamamı zannediyoruz. Tek parçanın bilgisiyle asla bütünü sevincini fark edemeyiz. Akıl hiçbir zaman bütüne götürmez çünkü sadece bir bölümdür, bir parça” (Krishnamurti, 2012a: 57). Aklın duygu, zekâ ve hayattan kopuşunu gösteren bu durum geleneksel eğitimin daha kurnaz, daha keskin ve açgözlü bireyler yetiştiren dokusunu yansıtmaktadır. Başka bir deyişle, “aklı duygudan ayırdık ve akli duygu pahasına geliştirdik. Tek bacağı diğerinden çok daha uzun olan üç bacaklı nesnelere benziyoruz ve hiç dengemiz yok” artık (Krishnamurti, 2012a: 57).

Zekâdan uzaklaşan bireyler yetiştiren bir eğitim ile duygudan, hislerden soyutlanan mekanik varlıklara dönüştük. Gerçek eğitim, yaşamla bütünleşmemizi sağlayıp, zekâyâ bizi götüren doğru bir çözümü temsil eder. Gerçek özgürlük temelinde verilen eğitimin özünde herhangi bir öz dayatmacılığı yoktur. Böylesi bir eğitim, her bireyi kendi özgünlüğü içinde onu uyandırılmış zekâ ile yaşamın bütünleşmesine götüreceği yolu izler. Yalınlığa, sadeliğe ulaşmak, doğamızın karmaşadan kurtulması ancak böylesi bir bütünleşme ile mümkündür. Bireysel ve toplumsal anlamda karşılıklı içinden çıkmakta güçlük çektiğimiz sorunları da böylesi bir bütünleşme ile aşabiliriz ancak.

Gerçek ve özgür eğitimin köklerinde sevgi ve doğru düşünmenin gerçekleştiği eleştirel bir anlayış yatmaktadır. Krishnamurtiye göre, özgürlük zekâ, sevgi sömürme ve yetkeye boyun eğme demektir; özgürlük olağanüstü erdem demektir (Krishnamurti, 2005: 13). Gerçek eğitim birey üzerinde otorite üretmeyen ve onu baskı altına almayan bir süreçte ortaya çıkar. Disiplinin, otoritenin ve tahakkümcü terbiyenin daha mutlu bireyler yetiştirmesi mümkün değildir. Böylesi bir eğitim ile gerçek uyanış sağlanamayacağı gibi mutlu bireyler de yetişemez.

Farklılıklara, eşitliğe, hoşgörüyü dayalı bir ideal etrafında küresel eğitime ihtiyaç vardır. Yaşanan sorunların küresel boyutu, çözümü de küresel çapta düşünmemiz gerektiğini gösterir. Bu durumun trajik örneğini küresel kapitalist çağın ekonomik ilişkilerinde ve tarihsel çatışmaların kaynağına bakarken görmek mümkün. Açlık ve obezite zıtlığı küresel bir sorundur. Ekolojik aşınma, siyasi, dini ve kültürel çatışmalar da öyle. Geleneksel eğitimin köklerinde bu ve benzer eşitsizliklerin yarattığı etkiler yadsınamayacak düzeydedir.

Bilgece bir hayat ve yaşamla bütünleşmiş bireylerin yetiştirilmesi küresel bir meseledir artık. İnsanlık, birleşmeyi, dayanışmayı ve ortak bir gelecek ufku içinde yaşamayı mümkün kılmak istiyorsa küresel eğitime geçiş zorunludur. Bunun içeriği, yöntemi, tasarısı vb. için yeterli olanaklar vardır. Ortak bir dünya içinde gelecek yalnızca belirli bir toplumun veya ülkenin kendini güvence

altına almasıyla sağlanacak bir şey değildir. Sorunlarımız, çözümlerimiz ve kayıplarımız küresel düzeydedir. Eğitimin de küresel dayanışmayı ve uyanışı sağlamasını istiyorsak, küresel hale gelmesini sağlayacak bir düzeyde yeniden kurmamız kaçınılmazdır.

Dünyada süregelen sorunların eğitimle ilişkisini Krishnamurti şu şekilde değerlendirmektedir: Yaşamakta olan krizler, insanlar, mülkiyet ve fikirlerle olan ilişkilerimizde sahip olduğumuz yanlış değerlerin bir sonucudur. Eğer başkalarıyla olan ilişkimiz yükselme üzerine, mülk ile olan ilişkimiz sahip olma üzerine kuruluysa, toplumsal yapı rekabetçi ve yalnızlaşmaya yönelik olacaktır. Eğer fikirlerle olan ilişkimizde bir ideolojiyi bir başkasının tersine haklı çıkarma girişimindeyse, karşılıklı güvensizlik ve hastalıklı irade kaçınılmaz olacaktır” (Krishnamurti, 2012a: 61). Küresel krizlerin ve sorunların kaynağında işte böylesi bir anlayışı besleyen yanlış eğitim vardır. Otoriteye ve onun tahakkümcü diyagramında başka bir yaşamın mümkün olmadığını dayatan bir eğitim korku, baskı ve yılgınlıktan beslenir umut etmekten, sevgiden değil.

Dünya üzerinde süregelen anlaşmazlıklar, kaos ve krizleri diri tutup büyüten bir başka etken ise otorite eksenli tahakkümcü kültürün varlığıdır. Organize yapıların, simgesel olduğu kadar imgesel düzeyde bireyi adeta kendi izleği dışında var olmaktan alıkoyan yapısı bu kültürün kaynağını oluşturur. Adına uyum denilen, ancak salt korku ve bağlılık üzerine kurulu bu yapıların mutluluk ve huzur doğurması mümkün değildir. Otorite etrafında şekillenen ve onları besleyen bir eğitim ve okul kültürü kurgulanmış, tasarlanmış kendi insan modelini üretir sadece. İnsanın kendi doğasını dönüştürme çabasıdır bu durum. Farkında olmak, aydınlanmak ve otoritenin bağlayıcı, tahkim edici zincirlerinden uzaklaşmak bireyin ahlaki görevi haline gelmiştir artık.

Bireyin kendi aydınlanmasına yüklenmiş olan böylesi bir etik sorumluluğun benzerini Antikçağda Platonun bilge Kral yönetimindeki ideal devletinin eğitim anlayışında görmekteyiz. Platon Devletin eğitim konusuna önem vermesi gerektiğini belirtirken, eğitimin amacını da bireylerin bilgi ile aydınlanması ve sağlıklı bir şekilde yetiştirilmesinin önemine işaret etmekteydi (Platon, 1993: 424 a-b). Platonun bilge Kralı da ideal denilen yönetimin mimarı ve koruyucusu olarak bunu başarabilecek bir özellikte ortaya çıkıyordu (Platon, 1993: 484 a-d, 485 a-e, 486 a -e). Buna göre içinde bulunduğumuz toplum ve geniş insanlık ailesi ile barışçıl kalmanın yolu eğitimin yaratacağı bir uyanıştan geçmektedir. Aksi durumda, dogmaların, dayatmaların ve önyargıların içinden geçerek adına eğitim denilen bir çıkmazın zekâmızı esir almasından kaçınamayız.

Gerçek eğitim zekâyı özgürleştirir, esir almaz. O, herhangi bir öz dayatmacılığında bulunmaktan kaçınır. Eğitimli kişi yetiştirmek eğitimin özüne bakmayı gerektirir. Başka deyişle, gerçek eğitimin özü her türlü özsel ilişki kipini dayatmaktan bireyi korur. Ne var ki çağcıl eğitim çok

...

(akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)

merkezli olacak şekilde öz dayatmacılığı üzerine kurulmuş nüvelerle doludur. Otorite üreten, bağlılığı telkin eden, kaygı ve korkuyu sınav ve diploma kültürü ekseninde kurumsal kılan bir eğitim anlayışı boy göstermiştir. Böylesi bir eğitim anlayışının insanlığı getirdiği süreç acılarla, savaşlarla, travmalarla ve dinmesi çok zor olan güvensizliklerle doludur. Bilimsel çalışmalar bile bu türden ayrımcı, şiddet dolu güvensizlikler ve rekabetçi arzuların kısıncası altındadır. Günümüzde yükselen uzay çalışmalarının altında yatan temel neden yeni bir dünya arayışı düşüncesidir. Arzuların doğurduğu yıkıcı savaşlar ve dünyanın giderek daha tekinsiz bir yer haline gelmesi bu arayışın bir nedenidir.

Böylesi yıkıcı ve tehdit dolu bir tarihe rağmen, akıllı varlık olarak insanın eğitimle yarattığı değer dünyası, büyük zenginliklere ve kültürel mirasa da sahiptir. Bu zengin mirası doğru okuyup yorumlayabilecek; şiddeti, ayrımcılığı, güvensizlikleri besleyen dışlayıcı tutumları terk etmek için güçlü ideallerimiz ve birikimlerimiz mevcuttur. Küresel düzeyde bir eğitim ile farklılıkları zenginlik kabul edecek yeni bir dünya ve yaşam anlayışını yaratmak mümkündür. Böylesi bir anlayış daha mutlu ve huzurlu bir zemini tesis etmenin yegâne yoludur. Bunun için küresel özgür bir eğitime ihtiyaç vardır.

Aklın kurnazca hesaplamalarını, bireysel çıkar ve tutumları ön plan çıkaran rekabetçi koşullanmalar doğuran bir eğitim özgürlük, barış ve uyanış sağlayamaz. Krishnamurtinin de vurguladığı gibi “eğer mutlu, düşünceli, ilgili ve merhametli bir hayat yaşamak gerekiyorsa o zaman kendimizi anlamamız çok önemli ve eğer gerçekten aydınlanmış bir toplum inşa etmeyi diliyorsak, bütünleşme yollarını anlayan ve dolayısıyla bu anlayışı çocuğa aktarma kapasitesine sahip eğitimcilere sahip olmalıyız” (Krishnamurti, 2012a: 69). Gerçek ve özgür bir eğitimin yalın ideali aydınlanmış tutarlı ve mutlu bireyler yetiştirmektir. Böyle bir eğitim uyanışında insana kıyafetler dikmez. Bireyi kendi özgün doğası ve karakteri içinde keşfetmesine yardımcı olur.

Geleneksel eğitim birey imal ederken; başarılı uzmanlar, teknisyenler veya bir çeşit güdülenmiş askerler yetiştirmiştir. Nazi Almanyasının başarılı bilim adamları gibi pek çok teknisyen, savaş endüstrisinin kıyıcı dişlisi oldular. Hepsinin iyi diplomaları ve belirli bir disiplin içinde koşullandıkları, bağlılık yemini ettikleri, otoriteye biatları vardı. Hepsinin dinledikleri öğretmenleri, okulları ve başarılarla dolu karneleri vardı. Ne var ki almış oldukları eğitim onlara korku ve koşullanma telkin etmişti. Savaştıkları veya yok ettikleri şey insan değil ‘düşmandı’. Bu türden bir kıyıcılığı ve hırsı insana aktaran şey, klasik koşullanmış eğitimden başka bir şey değildi. Savaşı, şiddeti, yıkımı ve ayrımcılığı besleyen böyle bir eğitim korku, disiplin ve otoriteye koşulsuz biatı

...

(akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)

kutsal kılacak simgeler üretmişti. Başka türlü bir düşünceyi veya varoluşu hoş görmeyen bir eğitim anlayışıdır bu.

Yeni bir dünya ve eğitim ideali yeşertmek mümkün müdür? Geçmiş derin travma ve yaralarla dolu insanlık küresel bir uyanışı yeniden başlatabilir mi? Nasıl ve hangi eğitim ile bunu başarabiliriz? vb. sorular yeni bir arayışın ve başlangıca giden yolun nasıl olması gerektiğini sorgular. Bireysel uyanış, yeni olanı aramak, başka türlü bir hayatın ve yaratıcı anlayışın mümkün olmasını istemek ve düşünmekle başlar. Yaşamla bütünleşmek isteyen bir insan için umutsuzluk söz konusu değildir. Karamsarlık ve umutsuzluk çağında bize çıkış yolunu yeni bir eğitim anlayışı sunabilecektir.

Gerçek eğitim korku temelinde inşa edilen umutsuzluğu değil yeni olanı, değişimi salık verir. Çocuklar okul kurumu ve öğretmenler üzerinden eskinin devamını yerine getirme aracı kılınmamalıdır. Sevgi temelinde gelişen bir eğitim ile bireysel uyanış, keşfetme ve koşulsuz var olmaya yönelik teşvik vardır. Doğru eğitim ile her türlü ilişki ve iletişim kipi sorgulanır. Değişim sorgulama ile başlar.

Dönüşümün, değişimin başka türlü bir anlayışı ve düşünmeyi ortaya çıkarmasının doğuracağı sıkıntılar da vardır kuşkusuz. İçinde yetiştiğimiz ve bizimle kalıplaşan pek çok davranış örüntüsünü terk etmek ve yeni olana kapıyı açmak değişimi sözle değil eylemlerimizle ortaya koymak ilk bakışta zordur. Öğretmenin eğitime, öğrenmeye ve çocuğa yaklaşımında, köklü bir sorgulamayı içsel olarak herhangi bir otorite inşasına girmeden yapabilmesi gerekmektedir. Benzer biçimde ebeveynin, sosyal yapı ve kurumların da bu uyanışa zemin hazırlayacak ilişki kiplerine açık olmaları gerekir. Bu iradeyi besleyecek ve ayakta tutacak yegâne şey sevgidir. Gerçek eğitimin temelinde sevgi ve umut vardır.

Yaşam ve sevgi aşıl原因 bir eğitim şiddet ve korku doğurmaz. Toplumsal dönüşümlerin temelinde korkusuz gerçek eğitim yer alır. Böylesi bir eğitim geçmişe değil geleceğe bakabilir. Geleceğin dünyasında, geçmişin hatalarından dersler çıkaran ve cesur bireyler yetiştiren bir eğitimidir bu. Doğru eğitim ile beslenen bireylerin otoriteye gereksinimleri de olmaz. Erdemli, bilge bireylerin birbirlerinin haklarına saygısı ve hoşgörü anlayışı ileri düzeyde olur. Böylelikle, kurumsal olarak toplumun ihtiyaçlarının karşılanması ve pek çok ilişkinin temelinde adalet, liyakat, bilinçli tutum ve tercihler gelişir.

Doğru eğitim ile birlikte sağlıklı bir işbirliği ve işbölümü de gelişir. Bireyin sahip olduğu en değerli şey kuşkusuz zamandır. Özellikle serbest zamanın şimdilerde büyük bir konfor olduğunu düşündüğümüzde; bireysel gelişimde bunu yaşamak en temel insani hak olarak ortaya çıkıyor. Tüketim ve kontrol toplumlarının yükseldiği çağımızda eğitim ile sadece bireysel benliğimizden değil

zamanı yaşama özgürlüğümüzden de uzaklaştırılmış durumdayız. Doğru eğitim, yaşama karşı duyarlılık, esneklik ve mutluluk yaratacak çözümler üretir. Ne var ki, çağımızda birey hem zamanı hem de umudu elinden alınmış şekilde, otorite kısılacı içinde umutsuzca savrulmaktadır. Kendi benliğinden uzaklaştırılmış bir bilinç ile doğaya, türüne ve en nihayetinde dünyaya yabancı bir varlığa dönüşmüştür. Sağlıklı düşünmesi elinden alınmış bireyin kendine ait bir hayatı yoktur. Otoritenin, dinin, ideolojik ve siyasal oluşumların varlığı için kendi hayatından vazgeçmeye hazır koşullanmış neferler yetiştirilmektedir. Kendilik bilinci elinden alınmış birey, bir hayatı olduğu inancını ikinci planda görmektedir artık.

Gerçek anlamda eğitimin görevi bireyi özgür bir yönelim içinde uyandırılmış zekâya, yaşama bütünlüğü anlayışına, kendilik bilincine ulaştırmaktır. Bütünsel olarak hayatı ve benliğinin sınırlarını keşfetmek gerçek eğitimin hedefidir. Böylesi bir başarıyı yalnızca sevgi dolu, hayatla bütünleşmiş mutlu öğretmenler ve ebeveynler sunabilir ancak. Gerçekten görebilen gösterebilir. Sahici bir eğitim yitip gitmeyi değil, yeşermeyi, yaşamı ve canlılığı ilke edinmelidir. Bu anlamda, Krishnamurtinin eğitim anlayışı yeni bir eğitimin olanağını bize göstermesi açısından son derece değerlidir.

Kaynakça

- Aristoteles, (1998). Nikomakhos'a Etik (S. Babür, Çev.) Ankara: Ayraç Yay.
- Bröckling, U. (2001). Disiplin, (V. Atayman, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yay.
- Heidegger, M. (2019). Düşünmek Ne Demektir (İ. Turan, Çev.) İstanbul: Dergah Yay.
- Kant, İ. (1908). "The Educational Theory of İmmanuel Kant", (E. F. Buchner, Translated and Edited)
USA: Lippincott Company.
- Krishnamurti J. (2004). Öğrenme ve Bilgi Üzerine (A. Tatlıer, Çev.) İstanbul: Ayna Yay.
- Krishnamurti J. (2005). Özgürlük Üzerine (N. Demirdöven, Çev.) İstanbul: Ayna Yay.
- Krishnamurti, J. (2008). Zihin ve Düşünce Üzerine (C. Erengil, Çev.) İstanbul: Ayna Yay.
- Krishnamurti J. (2009a). Bunları Düşün, (D. Aktan, Çev.) İstanbul: Omega Yay.
- Krishnamurti J. Yaşamak ve Ölmek Üzerine, Çev. Sinan Öner, Ayna Yay. 2009b
- Krishnamurti J. (2012a). "Eğitim ve Yaşamın Anlamı", (A. Açıkgoz, Çev.) Ankara: Omega Yay.
- Krishnamurti J. (2012b). Yaşamla buluşmak, (O. Düz, Çev.) İstanbul: Omega Yay.
- Krishnamurti J. (2012c). Huzura ve Barışa Doğru, (Ö. Esirgen, Çev.) İstanbul: Omega Yay.
- Krishnamurti J. (2018). İnsan Olmak, (U. Dilek, Çev.) İstanbul: Omega Yay.
- Krishnamurti, J. (2019). Zihinsel Kurtuluş, (P. Atik, Çev.) İstanbul: Omega Yay.
- Nietzsche, F. (2019). Eğitimci olarak Schopenhauer- Çağa Aykırı Düşünceler III, (C. Atilla, Çev.)
İstanbul: Say Yay.
- Payot, J. (2020). İrade Terbiyesi (G. Koca, Çev.) İstanbul: Kapı Yay.
- Platon, (1993). Devlet, (S. Eyüboğlu - M.A. Cimcoz, Çev.) İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Russel, B. (1923). On Education, London UK: George Allen & Unwin LTD.